

UMEÅ UNIVERSITET
Institutionen för socialt arbete
Examensarbete 15 hp, Termin 6
Vårterminen 2026

Psykiskt våld i nära relationer: en kvalitativ studie om socialarbetares utmaningar i stödarbetet med våldsutsatta kvinnor

Psychological violence in intimate relationships: a qualitative study on social
workers' challenges in providing support to women exposed to violence

Handledare:
Hanna Bäckström Olofsson

Författare:
Amina Lindberg
Jesper Lindgren Gysenius

UMEÅ UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete

Examensarbete, 15 hp

Författare: Amina Lindberg och Jesper Lindgren Gysenius

Handledare: Hanna Bäckström Olofsson

Psykiskt våld i nära relationer: en kvalitativ studie om socialarbetares utmaningar i stödarbetet med våldsutsatta kvinnor

Psychological violence in intimate relationships: a qualitative study on social workers' challenges in providing support to women exposed to violence

Sammanfattning:

Syftet med studien är att undersöka vilka utmaningar socialarbetare upplever i arbetet med att stödja kvinnor som utsatts för psykiskt våld i nära relation. Vidare syftar studien till att undersöka vilka strategier som används för att hantera utmaningarna i deras arbete med stödsatser. Denna studie utgår från ett kvalitativt tillvägagångssätt och förankras med semistrukturerade intervjuer av fyra socialarbetare inom socialtjänsten som arbetar med kvinnor som utsatts för psykiskt våld i nära relation. Studiens resultat har analyserats genom en tematisk analys och diskuterats utifrån organisationsteorin, gräsrotsbyråkrati och det teoretiska begreppet normaliseringsprocessen.

Studien visar att arbetet med kvinnor som utsatts för psykiskt våld i nära relation är en utmaning och kräver en kombination av professionell kompetens hos socialarbetare samt tillräckliga organisatoriska resurser. Förutsättningarna inom verksamheterna som exempelvis tillgång till extern handledning, tillräckliga resurser och relevanta arbetsverktyg framstår som betydelsefulla faktorer för att underlätta förståelsen av psykiskt våld och dess konsekvenser. Samtliga förutsättningar kan hjälpa socialarbetare att tillgodose de stödbehov som våldsutsatta kvinnor har.

Nyckelord: Psykiskt våld, våld i nära relation, socialarbetare, våldsutsatta kvinnor

Förord:

Vi vill inledningsvis rikta ett stort tack till samtliga deltagare som genom sin medverkan har möjliggjort genomförandet av denna studie. Era erfarenheter och perspektiv är av stor betydelse och bidrar till den kunskap som studien syftar till att förmedla.

Vi vill även framföra ett stort tack till vår handledare Hanna Bäckström Olofsson för värdefull vägledning under hela arbetsprocessen. Ditt engagemang, stöd och dina konstruktiva synpunkter har varit avgörande för uppsatsens utveckling.

Innehållsförteckning

1. Problemformulering	6
1.2 Syfte och frågeställningar.....	7
2. Bakgrund.....	7
2.1 Tillvägagångssätt vid litteratursökning	7
2.2 Psykiskt våld	8
2.3 Socialnämnden och dess ansvar	8
2.4 Socialtjänstens ansvar	9
3. Diskussion av begrepp	9
3.1 Våld	9
3.2 Psykiskt våld	10
3.3 Våld i nära relation	10
3.4 Socialarbetare	10
4. Forskningsöversikt.....	10
4.1 Konsekvenser av psykiskt våld	10
4.2 Fysiska konsekvenser.....	10
4.3 Psykiska konsekvenser	11
4.4 Kvinnor som söker stöd för psykiskt våld.....	11
4.5 Socialtjänstens stödarbete med våld i nära relation	11
4.6 Utmaningar för socialarbetare i arbetet med våldsutsatta	13
5. Teori.....	13
5.1 Organisationsteori om samordning	13
5.2 Gräsrotsbyråkrati.....	14
5.3 Normaliseringsprocessen	15
6. Metod	16
6.1 Val av metod	16
6.2 Datainsamling.....	17
6.3 Urval och rekrytering	18
6.4 Analysmetod.....	19
6.4.1 Reflexivet.....	20
6.5 Metodreflektion.....	21
6.6 Etik	22
6.6.1 Samtyckeskrauet.....	22

6.6.2 Informationskravet.....	22
6.6.3 Konfidentialitetskravet	22
6.6.4 Nyttjandekravet	23
6.7 Arbetsfördelning.....	23
6.8 Kvalitetskriterier.....	24
7.Resultat	25
7.1 Arbetet med psykiskt våld.....	25
7.1.1 Definition av psykiskt våld.....	25
7.1.2 Belysa och klargöra våldet för de våldsutsatta	26
7.1.3 Hur man arbetar med psykiskt våld i jämförelse med andra våldsformer.....	27
7.1.4 Stödinsatser som erbjuds på socialtjänsten.....	28
7.2 Utmaningar i socialtjänstens arbete med psykiskt våld	29
7.2.1 Skapa förståelse för våldets allvar	29
7.2.2 Emotionella påfrestningar.....	30
7.2.3 Resursbrist som utmaning	30
7.2.4 Samverkan som utmaning	31
7.2.5 Skilda rutiner som utmaning.....	32
7.3. Strategier för att hantera utmaningar i stödarbetet	33
7.3.1Handledningens hjälpsamhet.....	33
7.3.2 Vikten av kollegialt stöd.....	34
7.3.3 FREDA som strategi och arbetssätt.....	35
7.3.4 Handlingsutrymme som stöd.....	35
8. Analys	36
8.1 Hur upplever deltagarna socialtjänstens arbete med kvinnor som utsätts för psykiskt våld i nära relation?	36
8.2 Vilka utmaningar upplever socialarbetare i socialtjänstens arbete med det stöd och hjälp som erbjuds?.....	38
8.3 Vilka strategier beskriver deltagarna att man inom socialtjänsten använder för att hantera utmaningar som kan uppstå i stödarbetet till de psykiskt våldsutsatta kvinnorna? .	40
9. Slutsatser.....	41
9.1 Förslag till framtida forskning.....	41
10. Referenslista.....	43
Informationsbrev (Bilaga 1).....	47
Intervjuguide (Bilaga 2).....	48

1. Problemformulering

Våld i nära relation är generellt ett omfattande samhällsproblem (Brå, 2024). Våld i nära relation kan drabba alla oavsett ålder, bakgrund och kön men kvinnor utsätts för ett mer konsekvent och allvarigare våld (Socialstyrelsen, 2023a). Våldet kan ta sig olika uttryck och används ofta systematiskt, i kombination med andra handlingar för att utöva kontroll och makt (Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), 2025). Andel kvinnor är större än andelen män som uppger att de blivit återkommande utsatta. Av de som utsatts för våld i nära relation under 2022 uppger endast 2,7% att de polisanmält någon händelse (Brå, 2024).

Trots att psykiskt våld är den mest förekommande våldsformen är det också den som i minst utsträckning anmäls till polisen. Resultat visar på att det är vanligare att människor som är utsatta väljer att söka någon annan form av hjälp och stöd istället för att polisanmäla. Den främsta anledningen till att en anmälan inte görs är att den som har blivit utsatt inte bedömer händelsen som tillräckligt allvarlig för att prata med polisen, men att den ändå känner att den behöver stöd och hjälp i situationen (Brå, 2024). Socialtjänsten behöver vara uppmärksam på situationer där det kan förekomma våld även om den hjälpsökande tar kontakt för att man behöver hjälp med andra problem (Socialstyrelsen, 2024).

När den våldsutsatta inte inser att den är utsatt för psykiskt våld kan det bli en utmaning för de yrkesverksamma att få de våldsutsatta att förstå att det psykiska våldet är skadligt. Som yrkesverksam i möten med klienter bör man prata om våld i allmänhet och vågar ställa direkta frågor. Genom att använda tydliga frågor kan man lättare fånga upp situationer som annars kan vara svåra och påfrestande för den våldsutsatta att prata om (Socialstyrelsen, 2025).

Mot denna bakgrund finns det behov att belysa den särskilda utmaningen som socialtjänsten kan ställas inför i arbetet med att stödja kvinnor som utsatts/utsätts för psykiskt våld i nära relationer. Det är oroväckande att mörkertalet när det gäller psykiskt våld är stort, vilket kan tyda på att denna form av våld inte alltid uppmärksammas eller synliggörs i samma utsträckning som andra former av våld. Det psykiska våldet kan vara svårt att identifiera eftersom det saknar synliga tecken och den som utsätts för psykiskt våld kan dessutom ha svårt att benämna sina erfarenheter som våld. Det kan innebära att våldsutsattheten inte alltid framkommer i kontakten med myndigheter. Vilket kan skapa utmaningar för socialarbetare i arbetet med att uppmärksamma och identifiera psykiska våldet i mötet med klienter. Detta pekar på ett behov av ökad förståelse och kunskap kring just psykiskt våld, både i samhället i stort och inom det professionella arbetet. En ökad medvetenhet kan bidra till att psykiskt våld inte normaliseras samt skapa en större förståelse för att denna våldsform kan vara skadlig och farlig fastän den ofta är svår att identifiera. Trots att forskning visar att psykiskt våld är vanligt förekommande finns det begränsad kunskap om vilka utmaningar socialarbetare möter i arbetet med psykiskt våldsutsatta kvinnor i nära relation. Genom att uppmärksamma de utmaningar som kan uppstå i mötet mellan socialtjänsten och psykiskt våldsutsatta kvinnor kan förståelsen för hur stödet till denna grupp kan utvecklas och stärkas.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien var att undersöka vilka utmaningar socialarbetare upplever i arbetet med att stödja kvinnor som utsatts för psykiskt våld i nära relation. Vidare syftar studien till att undersöka vilka strategier som används för att hantera utmaningarna i deras arbete med stödsatser.

Utifrån ovanstående syfte har följande frågeställningar formulerats:

- Hur upplever socialarbetare socialtjänstens arbete med kvinnor som utsatts för psykiskt våld i nära relation?
- Vilka utmaningar upplever socialarbetare i socialtjänstens arbete med det stöd och hjälp som erbjuds?
- Vilka strategier beskriver deltagarna att man inom socialtjänsten använder för att hantera utmaningar som kan uppstå i stödarbetet till de psykiskt våldsutsatta kvinnorna?

2. Bakgrund

2.1 Tillvägagångssätt vid litteratursökning

Den tidigare forskningen har delats upp i tre delar med hänsyn till studiens syfte.

Sökningarna genomfördes mellan 26 februari och 5 mars i databasen SocIndex. De avgränsningar och filtreringar som användes vid litteratursökningen var att artiklarna var granskade genom Peer Review. För att få tillgång till internationell forskning genomfördes sökningar på engelska i databasen Soc index. Vid sökningen i Soc Index använde vi oss av dessa sökord "Psychological abuse", "intimate partner violence", "experiences of psychological abuse", "effects of psychological abuse", "effects or impact or consequences", "domestic violence or domestic abuse or intimate partner violence", "psychology abuse" "psychology abuse women"

Vi använde oss också av andra C-uppsatser inom samma forskningsområde och tittade på deras referenslista för att ta hjälp att hitta relevanta artiklar. De artiklar vi tyckte var relevanta sökte vi upp på Umeå universitetsbibliotek mellan 9-13 mars och 13-14 april.

Det var en utmaning att hitta relevant svensk forskning i SocIndex. Av den anledningen valde vi att även använda oss av rapporter från Socialstyrelsen, Brottsförebyggande rådet (Brå), Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) och World Health Organisation (WHO). Vi har även använt oss av svenska avhandlingar där vi fått förslag på relevanta forskare från vår handledare.

2.2 Psykiskt våld

Psykiskt våld är den vanligaste typen av våld men det är det som anmäls minst vilket kan bero på att vissa typer av våld som ingår i kategorin psykiskt våld inte nödvändigtvis utgör brott i juridisk mening (Brå 2024). Det psykiska våldet kan vara lika skadligt även om det inte syns lika tydliga kroppsliga tecken på utsatthet som fysiskt våld (Brå, 2024). De som utsätts för våld upplever att psykiska övergrepp som isolering och kränkningar är svårast att handskas med (NCK, 2025). Psykiskt våld påverkar den utsattas självkänsla, självbild och handlingsutrymme. Den som utsätts kan successivt börja tvivla på sitt eget omdöme, känna skuld och skam eller uppleva stark rädsla och otrygghet. Eftersom våldet ofta normaliseras inom relationen kan det vara svårt för den utsatta att identifiera det som just våld, vilket ytterligare försvårar möjligheten att söka hjälp (Moser Hällen & Sinisalo, 2018).

Psykiskt våld framträder som den mest förekommande formen av våld i nära relationer enligt den nationella kartläggningen (Brå, 2024). Undersökningen visar att cirka 30 procent av kvinnorna och 19 procent av männen uppger att de någon gång har blivit utsatt för psykiskt våld av en nuvarande eller tidigare partner (Brå, 2024).

Man kan förklara psykiskt våld genom att dela in det i två underkategorier. En av de två kategorierna är nedvärderande beteende. Exempel på sådant beteende kan vara kränkningar, skuldbeläggning och förtal. Kontrollerande beteende är den andra kategorin och där ingår olika sätt för att kontrollera sina partner exempelvis som isolering (Moser Hällen & Sinisalo, 2018).

När en våldsutsatt person som lever med våld i nära relation beslutar sig för att lämna sin partner föregås det ofta av en inre insikt och en känsla av att ha nått en psykisk gräns. Det har blivit tydligt att våldet inte bara har påverkat en själv, utan också eventuella barn eller andra närstående. Denna insikt kan bli avgörande för beslutet att förändra sin livssituation och ta hjälp (Moser Hällen & Sinisalo, 2018).

2.3 Socialnämnden och dess ansvar

Socialnämnden ansvarar för att formulera mål för arbetet med personer som utsätts för våld, barn som bevittnat våld samt personer som utövar våld och har det övergripande ansvaret för socialtjänsten och dess riktlinjer. I detta ansvar ingår även att tydliggöra när och på vilket sätt dessa mål ska uppnås och hur arbetet ska se ut. Hur själva målen ska utformas eller vilka specifika mål som ska finnas är dock inte bestämt utan kan anpassas utifrån behov, förutsättningar och organisatoriska sammanhang (Socialstyrelsen, 2023a). Målen kan handla om att utveckla arbetssätt för att identifiera och dokumentera våldsutsatthet, erbjuda stödinsatser till våldsutsatta personer och barn som bevittnat våld samt riktade insatser till våldsutövare med olika behov. Vidare kan målen omfatta åtgärder som att systematiskt samla in statistik och följa upp verksamheten på ett strukturerat sätt (Socialstyrelsen, 2023a).

Det är av stor betydelse att ansvaret för ärenden som rör våldsutsatta personer, barn som bevittnat våld samt personer som utövar våld är fördelat på ett väldigt tydligt sätt inom organisationen. En tydlig ansvarsfördelning bidrar till att säkerställa att dessa ärenden hanteras på ett strukturerat sätt. Då våldsutsatthet och våldsutövande ofta innebär komplexa

och sammansatta problem krävs en genomtänkt planering kring hur utredningar och insatser ska genomföras. De personer som berörs kan ha behov av stöd från olika verksamheter samtidigt som exempelvis hälso- och sjukvård och socialtjänst (Socialstyrelsen, 2023a). Om det saknas tydliga rutiner och en klar organisatorisk ansvarsfördelning finns en risk att dessa ärenden inte hanteras tillräckligt synkroniserat och anpassat. I sådana situationer kan frågor som rör våld i nära relation generellt hamna mellan olika enheter och i olika verksamhetsområden. Detta kan leda till att vissa viktiga och specifika behov inte kan tillgodoses. En konsekvens av detta kan bli att våldsutsatta människor och barn som bevittnat våld inte får det stöd och skydd som de är i behov av. En annan konsekvens kan bli att våldsutövare inte erbjuds insatser som kan bidra och möjliggöra till att den kan förändra sitt beteende (Socialstyrelsen, 2023a).

2.4 Socialtjänstens ansvar

Enander (2019) förklarar att socialtjänstens ansvar för våldsutsatta kvinnor och deras barn är tydliggjort i lag men hur arbetet konkret ska utformas i praktiken ger inte lagen vägledning till. I Socialstyrelsens föreskrift (HSLF-FS-2022:39) förklaras vad för hjälp och stöd socialnämnden bör kunna erbjuda till våldsutsatta. "Socialnämnden bör kunna erbjuda våldsutsatta vuxna stödsamtal, information och råd, hjälp, hjälpa att ordna ett stadigvarande boende samt hjälp vid kontakt med andra myndigheter. Socialnämnden ska även vid behov erbjuda den våldsutsatta hjälp och stöd i form av lämpligt, tillfälligt boende som motsvarar den vuxnas behov med utgångspunkt ur nämndens utredning" (Socialstyrelsen HSLF- FS-2022:39).

Socialtjänsten har en central roll och ansvarar för att erbjuda stöd och hjälp till våldsutsatta personer. Ansvaret regleras främst i Socialtjänstlagen, som fastställer att kommunen har det yttersta ansvaret för att enskilda personer i praktiken får det stöd och hjälp de är i behov av (Kunskapsguiden, 2025). För att kunna erbjuda rätt insatser behöver socialtjänsten ofta göra en helhetsbedömning av den våldsutsatta personens situation. Detta kan innebära att kartlägga våldets omfattning, våldets konsekvenser och vilket stöd individen behöver både på lång och på kort sikt. En viktig del i socialtjänstens jobb är också att göra riskbedömningar för att identifiera risken för fortsatt våld (Kunskapsguiden, 2025).

3. Diskussion av begrepp

3.1 Våld

Begreppet våld kommer i denna studie utgå från Per Isdals definition det vill säga "våld är varje handling riktad mot en annan person som skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från något som den vill" (Isdal, 2001). Det är en bred definition som innefattar såväl, psykiskt, sexuellt, fysiskt, ekonomiskt och materiellt våld (Socialstyrelsen, 2023b).

3.2 Psykiskt våld

Psykiskt våld definieras på olika sätt beroende på situation och person. Begreppet psykiskt våld kommer i denna studie utgå från NCKs (2025) definition av psykiskt våld: psykiskt våld innebär olika former av verbala kränkningar, känslomässig utpressning, isolering och skambeläggande.

3.3 Våld i nära relation

Begreppet våld i nära relation kommer i denna studie utgå från Socialstyrelsen (2023) definition som innefattar att våld i nära relation är våld som sker emot t.ex en partner, familjemedlem eller tidigare partner.

3.4 Socialarbetare

I denna studie avses begreppet socialarbetare med yrkesverksamma som arbetar inom socialtjänsten på enhet för våld i nära relation med psykiskt våldsutsatta kvinnor.

4. Forskningsöversikt

4.1 Konsekvenser av psykiskt våld

I Ekströms (2016) avhandling om generellt våld i nära relation framgår det att lämna en våldsam partner är ofta en lång och krävande process. Det starka emotionella bandet till förövaren och den gradvisa normaliseringen av våldet skapar svårigheter som kan vara svåra att bryta. Där tillkommer det praktiska hinder som exempelvis ekonomiskt beroende och risken för bostadslöshet vilket försvårar möjligheten att ta sig ur förhållandet (Ekström, 2016).

I en internationell studie av Karakurt och Silver (2013) framgår att följderna av att ha varit utsatt för emotionell misshandel är lika skadliga som effekterna av fysisk misshandel. Därför är det viktigt att kunskapen fördjupas om emotionell misshandel och vilka effekter som uppstår på hälsan (Karakurt & Silver, 2013).

4.2 Fysiska konsekvenser

Tidigare internationell forskning visar att utsatthet för psykiskt våld medför både fysiska och psykiska konsekvenser. Konsekvenserna av våldet kan bli väldigt allvarliga både långsiktigt och kortsiktigt för kvinnorna och medföra hälsoproblem (WHO, 2024). Psykiskt våld från en partner kan leda till negativa hälsoeffekter såsom huvudvärk, olika smärtsyndrom som ryggsmärta, buksmärta och kronisk bäckensmärta, mag-tarmbesvär, nedsatt rörlighet samt en generellt försämrad hälsa (WHO, 2024). I en rapport från NCK (2014) framkommer det att psykosomatiska symtom är betydligt större och vanligare hos män och kvinnor som utsatts

för allvarligt psykiskt våld under det vuxna livet jämfört med dem som inte varit utsatta under vuxenlivet.

Tidigare internationell forskning visar att kunskapen om långsiktiga fysiska hälsokonsekvenser för kvinnor som varit utsatta för psykiskt våld fortfarande är begränsad (Dutton & Goodman, 2005).

4.3 Psykiska konsekvenser

I en rapport från NCK (2014) framgår det att män och kvinnor som utsatts för allvarligt psykiskt våld i vuxen ålder rapporterar psykiska symtom. Vidare i NCK:s (2014) rapport uppger 25% av männen och 20% av kvinnorna som utsatts för allvarligt psykiskt våld PTSD symtom. De vuxna männen och kvinnorna som utsatts för allvarligt psykiskt våld i sitt vuxna liv uppger ett högre riskbruk av alkohol 24% av kvinnorna och 30% av männen jämfört med 16% av kvinnorna och 21% av männen som inte hade upplevt psykiskt våld efter 18 års ålder (NCK, 2014). Det psykiska våldet kan leda till psykiska konsekvenser hos de utsatta som ätstörningar och självmordsförsök (WHO, 2024).

I en tidigare internationell studie om våld i nära relationer generellt visar på sambandet mellan skuld, skam och posttraumatiskt stressyndrom, (PTSD) bland kvinnor som utsatts för våld från en partner. Studien visar även att kvinnor som utsatts för en stor mängd känslomässig, verbal misshandel, dominans och isolering uppvisar mycket skam kopplat till deras PTSD (Beck et al., 2011).

4.4 Kvinnor som söker stöd för psykiskt våld

I en internationell studie om generellt våld i nära relationer redogör Liang et al. (2005) att förmågan att söka hjälp varierar utifrån ett brett spektrum av olika faktorer som påverkar som tvång, interpersonella faktorer, individuella faktorer, traumatiska erfarenheter och allmänna föreställningar om hjälpsökande. För att vidga förståelsen och få en tydlig bild av de olika erfarenheterna hos de misshandlade kvinnorna behövs mer kvalitativ forskning och klientcentrerade metoder (Liang et al., 2005).

Två viktiga faktorer som är avgörande för att söka stöd är dels att kvinnan önskar en förändring eller att hon anser att hjälp från andra behövs för att komma till rätta med problemet (Liang et al., 2005). Tidigare forskning visar att en stor del av kvinnorna i första hand söker informellt stöd och sedan söker dom formellt stöd hos kvinnojourer, socialtjänst, polis eller sjukvård (Ekström, 2016).

4.5 Socialtjänstens stödarbete med våld i nära relation

I en avhandling om våld i nära relation generellt av Ekström (2016) framkommer det att kunskapen om socialtjänstens insatser för kvinnor som utsätts för psykiskt våld eller annat

våld i nära relation fortfarande är begränsad. Svenska studier visar att våldsutsatta kvinnor ofta söker hjälp från olika håll detta för att pussla ihop en helhetslösning. För att stödet ska vara effektivt behöver det vara omfattande och utformar ett helhetsperspektiv på kvinnornas situation (Ekström 2016).

I en studie av Von Schantz Lundgren (2011) framgår det att våldsutsatta kvinnors berättelser om stöd från socialtjänsten överlag är negativ. Von Schantz Lundgren (2011) kopplar detta till den maktstruktur som präglar socialtjänstens arbete. Stöd från ideella organisationer uppfattas också som problematiskt i studien. Vidare framgår det i studien att kvinnorna saknar uppföljning och ett tillräckligt stöd och de önskar ett obligatoriskt stöd men att det stödet är frikopplat från socialtjänsten (Von Schantz Lundgren, 2011).

En studie av Perlinski et al. (2013) undersöker användningen av arbetsmetoder generellt inom den svenska socialtjänsten. Studien visar att socialarbetare lägger större fokus på att bygga upp en allians och tillit mellan sig själv som yrkesutövaren och klienten än att använda sig av specifika arbetsmetoder. Det visar sig i dominerande fall att socialarbetare använder sig av ospecificerade arbetsmetoder som bygger på socialarbetarens tidigare erfarenheter och intuition i arbete med klienterna (Perlinski et al., 2013).

En studie av Hammerin (2010) undersöker socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor utifrån socialsekreterare och andra organisationsföreträdares perspektiv som kvinnojour, polis, hälso-och sjukvården. Socialsekreterare uttrycker en viss osäkerhet angående regelverk och rutiner hos egna myndigheten. Vidare uppger de att deras arbete främst består av att hänvisa våldsutsatta kvinnor vidare till andra instanser då de själva saknar förutsättningar att erbjuda stöd till kvinnorna ur ett behandlingsperspektiv (Hammerin, 2010). Studien visar också att kvinnor som har barn prioriteras framför andra typer av ärenden, medan kvinnor som inte har barn inte prioriterades på samma sätt. En stark barnfokusering inom socialtjänsten kan bidra till att de våldsutsatta kvinnornas egna behov av stöd inte hamnar i fokus (Hammerin, 2010).

I tidigare forskning undersöks och diskuteras misshandlade kvinnors erfarenheter av stöd i samband med polisens utredning av våld i hemmet i Sverige. Det finns en negativ uppfattning om socialtjänsten bland våldsutsatta kvinnor, särskilt bland kvinnor med barn vilket hindrar de våldsutsatta att söka hjälp av professionella (Ekström, 2015). En studie av Münger (2009) visar att det framkommer en negativ upplevelse av våldsutsatta kvinnors bild av socialtjänstens insatser. Kvinnorna rapporterar att det finns en brist på ett övergripande ansvar från kommunen och de upplever att kommunen har en förmåga att kunna hjälpa (Münger, 2009). En avhandling av Agevall (2012) visar att socialtjänstens lagstadgade ansvar för skydd av barn kan av de misshandlade kvinnorna upplevas som negativt för att det finns en rädsla att föräldraskapet ifrågasätts.

I en avhandling av Ekström (2016) framgår det att ramlagstiftningen styr socialtjänsten och ger socialarbetarna ett stort handlingsutrymme men att handlingsutrymmet begränsas av Socialstyrelsens föreskrifter. Socialarbetarnas handlingsutrymme begränsas även av svårigheter i samarbete och när bedömningar kan skilja sig åt inom olika avdelningar på

socialtjänsten (Ekström, 2016). Tillgången på möjliga insatser att erbjuda är en viktig aspekt som kan få konsekvenser för socialarbetarnas handlingsutrymme (Ekström, 2016). Socialarbetarna är beroende av vilka typer av tjänster eller åtgärder som finns tillgängliga att tillgå. I vissa fall kan de befintliga insatserna som finns inte alltid vara anpassade eller lämpliga för den kvinnans behov (Ekström, 2016).

I en avhandling av Helmersson (2017) framkommer det att socialarbetare inom socialtjänstens stödverksamheter inte lägger någon större vikt vid frigörelse eller att stärka de våldsutsatta. De erbjuder istället rådgivning som fokuserar på säkerhet, bearbetning av våldserfarenheter och en ökad självinsikt hos överlevande (Helmersson, 2017).

4.6 Utmaningar för socialarbetare i arbetet med våldsutsatta

I en internationell studie om våld i nära relationer generellt av Iliffe och Steed (2000) belyser de att det inte är ovanligt att yrkesverksamma känner osäkerhet i sin yrkesroll när man arbetar med våld i nära relationer. En utmaning de upplever är att de tar på sig ett större ansvar än vad som var rimligt, vilket i sin tur kan leda till känslor av otillräcklighet. Det framkommer även i studien att de yrkesverksamma känner att de behöver ytterligare utbildning inom området för att kunna hjälpa de våldsutsatta på bästa sätt. Vidare framgår det i studien att arbeta med de som utsatts för våld i nära relation är en komplext och emotionellt påfrestande uppgift för de yrkesverksamma (Iliffe & Steed, 2000).

En internationell studie rörande generellt våld i nära relation visar också på att det är ett väldigt svårt och påfrestande jobb med många utmaningar för de yrkesverksamma (WHO, 2013). I studien så framkommer det att särskilda utmaningar i arbetet kan handla om att det är svårt att anpassa arbetssättet med klienten utifrån deras specifika behov. Det kan också uppstå svårigheter kring sekretess, oro för klientens säkerhet samt känslor av isolering och maktlöshet hos de yrkesverksamma (WHO, 2013).

I en studie av Lundberg (2021) visar forskning på att våld i nära relation är ett återkommande problem och att många svenska socialarbetare ofta upplever en bristande beredskap för att hantera ärenden som handlar om våld in nära relation. I studien så benämns det att relevant utbildning, tydliga administrativa rutiner och erfarenheter har stor betydelse för hur socialarbetare arbetar med våldsutsatthet (Lundberg, 2021).

5. Teori

5.1 Organisationsteori om samordning

Denna studie utgår från organisationsteori för att förklara organisationens samordning och funktion. Centrala begrepp inom organisationsteori är enligt Forsell och Ivansson Westerberg (2007) samordning och samarbete som alla aktualiseras i denna uppsats relaterat till frågor om samverkan inom socialtjänsten. Vi använder samordning och samverkan som begrepp för att de är viktiga utifrån våra frågeställningar som handlar om socialarbetarnas utmaningar i hjälpen och stödet och hur deltagarna upplever socialtjänstens arbete. Organisationen har en

påverkan på utmaningarna som socialarbetarna upplever. För att en verksamhet ska klassificeras som en organisation belyser Forsell och Ivarsson Westerberg (2007) fem kriterier som behövs uppfyllas. Kriterierna innebär att en organisation präglas av det finns ett speciellt syfte att uppfylla, en unik identitet, en varaktighet och kontinuitet över tid, människor som kan bytas ut och att det finns specifika strukturer (Forsell & Ivarsson Westerberg, 2007). Tanken med att använda organisationsteori i studien är att förstå hur olika verksamheter påverkar arbetet med våldsutsatta personer. Genom att använda organisationsteori hamnar fokus inte bara på individen och våldet utan också på hur olika verksamheter är organiserade och hur detta påverkar stöd, bemötande och samverkan.

Samordning är en viktig del inom organisationsteori eftersom den handlar om hur olika delar av en organisation arbetar tillsammans för att nå gemensamma mål. Hur arbetet ska fördelas och utföras kan skilja sig beroende på hur organisationen ser ut. Samordningens upplägg skiljer sig beroende på om det exempelvis är en individ som tar beslut om arbetet eller om det är en grupp som tillsammans gör det (Forsell & Ivarsson Westerberg, 2007).

En viktig del med samordning handlar om att planera och organisera så att olika delar fungerar på ett bra sätt tillsammans. Att alla inblandade parter gemensamt försöker att hitta sätt att tillsammans nå gemensamma mål. För att detta ska uppnås behövs det att man kommunicerar med varandra och det bygger ofta på medbestämmande inom gruppen. God samordning kan effektivisera arbetet och hjälpa till att hålla en tydlig struktur inom en verksamhet eller organisation (Forsell & Ivarsson Westerberg, 2007).

Samarbete är också ett centralt ord och ses som en viktig aspekt för att kunna effektivisera arbetet inom en organisation. Med samarbete så kan finns möjligheten att dela upp arbetsuppgifter vilket enligt organisationsteori är bra för tydligheten och strukturen inom en verksamhet. Det möjliggör också att människor inom en organisation har större chans att kunna specialisera sig inom olika områden vilket ses som en styrka och trygghet (Forsell & Ivarsson Westerberg, 2007).

5.2 Gräsrotsbyråkrati

Gräsrotsbyråkrati är en teori som beskriver hur offentliga tjänstemän som arbetar i direkt kontakt med medborgare har en betydande roll och kan påverka politiska beslut samt hur de implementeras i praktiken (Lipsky, 2010). Vi använder gräsrotsbyråkrati för att förstå hur socialarbetare jobbar i praktiken när de möter våldsutsatta kvinnor och vi tillämpar teorin för att förstå hur beslut och olika bedömningar kan formars i det dagliga arbetet. Genom att använda teorin gräsrotsbyråkrati hjälper det oss att förstå hur socialarbetare faktiskt arbetar med våldsutsatta personer och hur deras handlingsutrymme påverkar stödet som ges.

Mellan gräsrotsbyråkrater och andra offentligt anställda tjänstemän gör Lipsky (2010) en tydlig åtskillnad. Till skillnad från andra offentligt anställda tjänstemän så har gräsrotsbyråkraterna ett väldigt stort handlingsutrymme inom sitt arbete och har bestämmanderätt över andra människors liv. Med gräsrotsbyråkrater menar han t.ex

socialarbetare och poliser. De kallas gräsrotsbyråkrater eftersom de arbetar längst ner i organisationers hierarki men arbetar närmast alla människor och medborgare.

Inom teorin så betraktas handlingsutrymme som ett väldigt centralt begrepp.

Handlingsutrymmet innebär att dessa tjänstemän har befogenhet att både fatta beslut och fördela resurser inom sin yrkesroll. Detta arbete sker inom ramar som sätts av lagstiftning, politiska beslut och organisatoriska regler (Lipsky, 2010). Handlingsutrymme ses som någonting nödvändigt i samhället eftersom arbetet i offentliga sektorn är svårt och komplext och därför inte kan styras helt av regler. En viktig fördel med gräsrotsbyråkrater och tanken med gräsrotsbyråkrati är att kunna anpassa beslut till individens situation vilket lagar och regler inte kan eftersom de är generella och har beslutats på politisk nivå. Med möjligheten till att anpassa beslut så bidrar gräsrotsbyråkrati med en flexibilitet i samhället (Lipsky, 2010). Handlingsutrymme är särskilt relevant i denna studie eftersom det ofta fyller ett tomrum när nedskrivna rutiner saknas samt när riktlinjer och strukturer är otydliga.

Lipsky (2010) menar också att gräsrotsbyråkrater fungerar som en länk mellan staten och dess medborgare. De representerar den offentliga sektorn i de vardagliga möten som de har med människor och kan i dessa möten få en tydlig bild och förståelse av andra människors problem och behov. Med förmågan att kunna omsätta politiska beslut till praktisk handling gör att gräsrotsbyråkrater beskrivs som en avgörande del för hur den offentliga sektorn fungerar (Lipsky, 2010).

5.3 Normaliseringsprocessen

Sociologiprofessorn Eva Lundgren har utarbetat en teoretisk modell i sin forskning som bidrar till en ökad förståelse för vad som sker vid mäns våld mot kvinnor i hemmet och varför kvinnan med tiden accepterar allt grövre övergrepp och kränkningar (ROKS, 2024). Eva Lundgrens teoretiska modell Normaliseringsprocessen används därför som teori i studien för att skapa en förståelse för hur psykiskt våld successivt kan bli normaliserat för den våldsutsatta personen samt för att förstå det psykiska våldet. Genom teorin så synliggörs hur kontroll och nedbrytande beteenden kan utvecklas över tid och göra det svårt för den utsatta att identifiera och lämna våldet. Normaliseringsprocessen är särskilt relevant i relation till psykiskt våld då formen av våld ofta är subtil och svår att identifiera för både den utsatta och för omgivningen.

Lundgren (2012) redogör att en av de mest komplicerade aspekterna av normaliseringsprocessen är internaliseringen av våldet. Kvinnorna kan ta över mannens syn på verkligheten, världen och tillslut uppfattar kvinnorna våldet som sitt eget ansvar, framförallt då våldet kombineras med isolering och samtidigt växlas med värme. Stegvis internaliserar kvinnan mannens krav och förväntningar trots att dessa förändras under processens gång försöker hon förändra sig själv utifrån blicken han ger. Kvinnan börjar ta till sig mannens förklaringar till våldet där skulden läggs på henne och hennes sätt att vara på.

Lundgren (2012) redogör att normaliseringsprocessen handlar om hur gränserna för vad som accepteras eller för vad som är önskvärt suddas ut och förskjuts. Kvinnan går från att vara

mer eller mindre underordnad till att bli öppet undergiven. Vidare förklarar Lundgren (2012) att gränsen mellan det som uppfattas som en vanlig mansroll och en våldsam mansroll gradvis suddas ut då kvinnan successivt anpassar sig efter krav och önskemål på hur hon ska vara. I den processen finns risken att hon förlorar delar av sig själv och sin egen identitet.

När våldet normaliseras och kombineras med isolering som kan ses som en form av psykiskt våld samt andra former av kontroll och manipulation blir det svårare för den misshandlade kvinnan att behålla sin egen verklighetsuppfattning särskilt när gränserna mellan ont och gott suddas ut (Lundgren, 2012). Genom isoleringen blir mannen ibland kvinnans enda referenspunkt. Isoleringen kan leda till att hon inte pratar med andra om våldet vilket innebär att utomståendes förståelser som kan hjälpa att ifrågasätta våldsförståelsen uteblir. Om någon i omgivningen misstänker något och ställer frågor kan kvinnan dölja sin skam för att bevara och upprätthålla en viss självrespekt. Kvinnan kan också avvisa frågor eftersom hon kan uppleva att andra inte förstår hennes situation (Lundgren, 2012). Isoleringen bidrar till att det blir svårt att hålla fast vid andra uppfattningar än mannens om hur en relation och ett parförhållande bör fungera (Lundgren, 2012).

Under våldets normaliseringsprocess blir kvinnorna till en början chockerade av våldet och upplever det som oacceptabelt, avvikande och något som det inte kan gå med på. Med successiva gränsförskjutningar, förskjutningar av orsaker, allt tydligare symtom och en ständigt förändrad självbild under våldsprocessen blir en del av livet i en våldsrelation (Lundgren 2012). Kvinnorna lär sig att ständigt anpassa sitt beteende för att undvika att trampa fel men trots kvinnans anpassningar i det minskade livsutrymmet kan våldet fortsätta ändå (Lundgren 2012). Med tiden blir kvinnan medveten om att situationen blir farligare och gränsen mellan liv och död suddas ut. Om kvinnors våldcirkel ska kunna brytas krävs ofta stöd från andra, att det blir en särskild allvarlig händelse som får henne att se allvaret i situationen eller att barnen utsätts (Lundgren 2012). Kvinnans strategier handlar ofta om att försöka anpassa sig till det våld som präglar vardagen och till de gradvisa gränsförskjutningar som sker i relationen. Genom denna anpassningsprocess blir våldet successivt normaliserat. Den kanske mest allvarliga konsekvensen i den aktiva nedbrytningsprocessen är att mannens verklighet också blir kvinnans (Lundgren 2012).

6. Metod

Uppsatsen bygger på fyra kvalitativa intervjuer med socialarbetare inom socialtjänsten. Följande avsnitt innehåller en beskrivning av studiens tillvägagångssätt. Avsnittet kommer att fokusera på val av metod, datainsamling, etik, urval och rekrytering, tillvägagångssätt vid litteratursökning, analysmetod och arbetsfördelning.

6.1 Val av metod

För att besvara syftet med studien och frågeställningar är metodvalet kvalitativt i form av semistrukturerade intervjuer. Intervjuer kan vara svåra och kräver förberedelse. Trots det förklarar Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022) att intervjuer är en effektiv och smidig

metod för att kunna få kunskap om samhället och viktiga frågor. Kvalitativa intervjuer möjliggör flexibilitet då anpassning kan ske utifrån situationen vilket medför en bredare dimension av det man undersökte (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2022). Det är även positivt med kvalitativa intervjuer då det går att ändra ordningen som man väljer att ställa frågorna och anpassa frågorna under intervjuens gång på ett helt annat sätt än om det vore ett standardiserat frågeformulär (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2022).

En kvalitativ metod strävar också efter att förstå människors upplevelser och perspektiv genom att tolka deras erfarenheter och beskrivningar av verkligheten (Kvale & Brinkmann, 2014). Denna metod valdes eftersom syftet är att få en djupare förståelse och undersöka hur socialarbetare arbetar med kvinnor som utsatts för psykiskt våld i nära relation. Eftersom syftet är att få en förståelse och att vi vill få en beskrivning av de yrkesverksammas erfarenheter så passar metodvalet in i studien.

6.2 Datainsamling

Datamaterialet i studien samlades in genom kvalitativa intervjuer. Intervjuerna riktade sig till yrkesverksamma som i sitt arbete möter människor som utsatts för psykiskt våld och som har kompetens inom området. Genom sina erfarenheter och sin kunskap har de yrkesverksamma en god förståelse för de våldsutsattas situation, vilket bidrar till en bred och nyanserad bild av ämnet och gör att deras intervju svar kan ge en övergripande bild av de utsattas upplevelser.

Bryman (2018) redogör att i en semistrukturerad intervju finns det ofta en lista på relativt specifika teman som ska beröras under intervjun vilket kallas intervjuguide. Vår intervjuguide har varit densamma för alla deltagare och var indelad i teman för att på ett strukturerat sätt se till att syftet och frågeställningarna blev besvarade. Den bestod av frågor kring hur de yrkesverksamma inom enheten för våldsutsatta på socialtjänsten arbetar med psykiskt våldsutsatta kvinnor i nära relation, vad för utmaningar som kan identifieras i det stöd och den hjälp som erbjuds och hur man inom socialtjänsten arbetar med strategier för att hantera de svårigheter som kan uppstå i stödarbetet. Bryman (2018) belyser att en avgörande faktor med att använda sig av en intervjuguide är att intervjuerna kan innehålla mycket flexibilitet. Under intervjun fokuserade vi även på följdfrågor och förtydliganden kring frågor som passade för att samla in data utifrån studiens syfte. Med en hög flexibilitet i intervjuerna fanns det möjlighet till att nya perspektiv kan förekomma där deltagaren kan ta upp saker som man inte räknat med eller planerat att fråga om från början.

I kvalitativ forskning kan intervjuerna i stor utsträckning från gå intervjuguiden som har gjorts och ställa nya följdfrågor utifrån respondentens svar och ordningsföljden i frågorna kan variera (Bryman, 2018). Våra frågor i intervjuguiden följdes inte helt i samma ordning under de fyra intervjuerna utan anpassades och justerades löpande under intervjuens gång eftersom intervju personerna svarade med olika grad av utförlighet.

Tre av intervjuerna skedde på teams eftersom intervju personerna var utspridda över hela Norrland varav en intervju skedde på plats då möjlighet till det fanns. Intervjuerna varade i

45-60 minuter och spelades in med ljud för att sedan transkriberas. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022) redogör att normaltiden för intervjuer är 45-60 minuter.

Vi har transkriberat intervjuerna varannan gång och den som inte transkriberat har fått läsa igenom och flikat in om man upptäckt att något behöver korrigeras. Genom att spela in och sedan transkribera intervjuerna till en text gjorde att resultatet sedan var enklare att gå igenom och analysera. Det blir enklare att lära känna sitt material genom att skriva ner det själv och de möjliggör även att man kan inleda tolkningsarbetet på en gång. Tolkning och analys kan fördjupas på andra sätt med att man gör det själv jämfört med om uppgiften genomförs av en annan person (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2022). Vi valde att spela in alla våra intervjuer för att underlätta att vi inte går miste om viktig information. Att ha intervjuerna inspelade medför också att man lättare kan gå tillbaka och lyssna om det är något man är osäker på samt att man kan arbeta med materialet på ett djupare sätt.

6.3 Urval och rekrytering

Valet av antal intervjudeltagare i en studie är en balans för att samla in tillräckligt med material för att kunna genomföra en viss generalisering av resultaten och att undvika för mycket material så det blir ett hinder för djupare tolkning (Kvale & Brinkman, 2014).

Med detta i åtanke valde vi att genomföra fyra kvalitativa intervjuer med socialarbetare. Deltagarna arbetar i fyra kommuner som är olika stora vilket innebär att de har olika förutsättningar och resurser. Alla deltagare var kvinnor som hade arbetat mellan 6 och 15 år med våld inom socialtjänsten. Urvalet bestod av ett kriteriestyrt urval där intervjudeltagarna utsågs utifrån sin yrkesroll och den erfarenhet och kunskap om psykiskt våld som finns inom deras yrke (Bryman, 2018). Vidare bestod urvalet även av tvåstegsurval som innebär att det först görs ett val av organisation och sedan väljs individer ut från organisationen, vilket innebär att studiens utförare behövde kontakta någon på organisationen som har koll på de anställda (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2022).

Vi sökte kontaktuppgifter till socialtjänstens enhet för våld i nära relation på varje kommuns hemsida. I tre av kommunerna fanns både mejl och telefonuppgifter till enheterna på hemsidan. Vi ringde till numret som vi hittat på hemsidan och där blev vi hänvisade av personalen på enheten våld i nära relation att ta kontakt med deras enhetschef. Vi fick kontaktuppgifter till enhetscheferna av personalen. I den sista kommun var kontaktuppgifterna till socialtjänstens enhet för våld i nära relation till socialtjänstens mottagningsgrupp. Vi ringde mottagningsgruppen och fick kontaktuppgifter av dem till enhetschefen för våld i nära relation.

I första kontakten som togs med enhetscheferna delgavs en kort information om vårt examensarbete där framgick vårt ämne och att vi sökte intervjupersoner. Det stod även med när intervjuerna var planerade att ske, hur lång tid dom skulle ta och vart det skulle äga rum. Ett informationsbrev (se bilaga 1) om studiens syfte och en samtyckesblankett skickades ut till informanterna som sedan kontaktade oss och ville vara med.

Vi hade velat ha spridning på könen på intervjudeltagarna men eftersom vi hade begränsat med tid att utföra denna studie valde vi att genomföra intervjuer med de deltagare som visade sig svara snabbast och var tillgängligast först.

6.4 Analysmetod

Vi har använt oss av tematisk analys i denna kvalitativa studie för att tolka vårt insamlade material.

Vid kvalitativa analyser är det vanligt att man använder tematisering för att synliggöra mönster i datamaterial (Fejes & Thornberg, 2024). Utifrån detta har studiens insamlade datamaterial analyserats genom tematisk analys för att hitta mönster i vårt datamaterial.

Tematisk analys kan göras på flera olika sätt där processen börjar med att man först läser igenom och bekantar sig med sitt data sedan genomför man kodning. Utifrån kodningen skapas teman som konstrueras med utgångspunkt av antingen abduktiv, induktiv eller deduktiv analys (Fejes & Thornberg, 2024). Det medförde att vi som utförare försökte hitta gemensamma eller återkommande beskrivningar av upplevelser från deltagarna och placera dem i teman.

Analysen genomfördes i sex steg i enlighet med Braun och Clarkes (2021) metod för reflexiv tematisk analys. I det första steget så valde vi att individuellt bekanta oss med datamaterialet där vi läste igenom intervjuutskriften och antecknade intressanta svar för att skapa en helhetsförståelse av materialet. När vi bekantat oss med datamaterialet på varsitt håll gick vi igenom det vi kommit fram till tillsammans för att se om vi uppfattat materialet lika eller om det fanns skillnader. I nästa del så kodades materialet och det gjorde vi tillsammans. I kodningen utgick vi från det vi kommit fram till i första steget och relevanta datasegment identifierades och tilldelades koder som beskrev vår tolkning av dess innebörd. De koder som först uppkom är “psykiskt våld”, “våldsformer”, “stöd”, “resurser”, “samverkan”, “rutiner”, “våldets allvar”, “påfrestningar”, “handledning”, “riktlinjer” och “arbetsmetod”. Utifrån koderna skapades sedan teman genom empirin (induktiv). Teman identifierades genom datamaterialet och skapades efter vad som är materialets viktigaste delar (Braun & Clarke, 2021). Teman skapades i relation till koder genom att likheter och samband mellan olika koder identifierades.

Tabell 1

Koder	Underteman	Huvudteman
“Psykiskt våld”, “våldsformer”, “stöd”	“Definition av psykiskt våld”, “belysa och klargöra våldet för de våldsutsatta”, “hur man arbetar med psykiskt våld i jämförelse med andra”, “stödsatser	Arbetet med psykiskt våld

	som erbjuds på socialtjänsten”	
“Resurser”, “samverkan”, “rutiner”, “våldets allvar”, “påfrestningar”	“skapa förståelse för våldets allvar”, “emotionella påfrestningar”, “Resursbrist som utmaning”, “samverkan som utmaning”, “skilda rutiner som utmaning”	Utmaningar i socialtjänstens arbete med psykiskt våld
“Handledning”, “riktlinjer”, ”arbetsmetod”	“Handledningens hjälpsamhet”, “vikten av kollegialt stöd”, “FREDA som strategi och arbetsätt”, “handlingsutrymme som stöd”	Strategier för att hantera utmaningar i stödarbetet

I steg fem så granskades dessa teman sedan i relation till det ursprungliga materialet och slutligen så fastställdes temana som utgör studiens resultat (Braun & Clark, 2021). I sista steget så fokuserades det på själva skrivandet av texten där texten redigerades för att tydligt besvara studiens frågeställningar vilket Braun och Clark (2021) menar på är väldigt viktigt.

6.4.1 Reflexivet

Förförståelsen som vi skribenter tog med oss in i vårt uppsatsskrivande kring psykiskt våld i nära relation har sin utgångspunkt i vår utbildning på socionomprogrammet, där vi genomfört en kurs om våld i nära relationer. Inom utbildningen har vi tillägnat oss kunskap om sociala problem, maktstrukturer och hur man använder ett professionellt bemötande i situationer där våld förekommer. Vidare har våra erfarenheter från våra VFU-platser där arbete med ärenden rörande våld i nära relation ingått bidragit till en ökad förförståelse för makt-och kontrollaspekter samt normaliseringsprocesser i relationer präglade av psykiskt våld.

Som socionomstudenter kan vår position ha påverkat både analys och datainsamling. I intervjusituationen kan vår förförståelse ha haft betydelse för hur vi formulerade våra frågor in intervjuguiden, vilka aspekter vi valde att följa upp i vår studie samt hur deltagarna uppfattade oss. Det är även möjligt att bakgrunden bidrog till att vissa av våra teman fått större utrymme än andra baserade på vad vi uppfattade som relevant inom området psykiskt våld i nära relation.

Förförståelsen har även påverkat hur materialet har tolkats samt vilka mönster som framträtt i analysen. Vi är medvetna om att vår förförståelse kan innebära att vissa fenomen riskerar att tas för givna eller specifika tolkningar framstår som mer självklara än andra. För att hantera detta har ett reflexivt arbetssätt tillämpats genom hela processen där vi kontinuerligt reflekterat över våra antaganden, vår egen roll och hur dessa kan ha påverkat både vår

intervjusituation, kodning och temabildning. Detta har gjort att vi flera gånger har ändrat våra första tolkningar när vi arbetat vidare med analysen vilket har skapat en djupare förståelse av materialet samt aktivt ifrågasatt våra egna perspektiv i relation till materialet.

6.5 Metodreflektion

Denna studie har med semistrukturerade intervjuer skapat ett rikt datamaterial då metoden möjliggör innehållsrika beskrivningar och en flexibilitet i intervjusituationen. Risken med semistrukturerade skulle kunna vara att variationen mellan de olika intervjuerna blir för stor och gör att det påverkar studiens jämförbarhet. Detta är dock ingenting som vi har upplevt.

En styrka i metoden är att vi har valt att intervjua personer från olika kommuner i Norrland för att på så sätt få en bredare bild över hur det kan se ut inom olika verksamheter och kommuner. Detta bidrar till en starkare trovärdighet då inkludering av flera olika kommuner minskar risken att resultatet enbart speglar en specifik plats. Det kan istället öka studiens variation.

En begränsning i studien är urvalet. Vi har enbart intervjuat fyra deltagare för att hinna utföra denna studie med tanke på den tid vi haft till vårt förfogande. Utifrån det är vi nöjda med antalet deltagare i studien. Det går i efterhand att reflektera över att resultatet hade kunnat se annorlunda ut om vi hade haft möjligheten att intervjua fler deltagare. Ett större urval kan medföra en ökad variation i svaren och kan även göra det lättare att identifiera skillnader samt se fler mönster i resultatet.

Urvalet var dessutom homogent då samtliga deltagare i studien var kvinnor. Detta kan ha påverkat vilka perspektiv som framkom och därför hade det varit önskvärt att hälften av deltagarna var män för att bredda studiens resultat och perspektiv för att se om det finns skillnader mellan män och kvinnor i hur de arbetar och hur de uppfattar sitt arbete. Generellt sett inom socialt arbete består största delen av yrkesverksamma arbetare av kvinnor och i de verksamheter vi har studerat fanns inga män inom enheterna. Det hade också varit intressant att göra denna studie med riktning mot olika fokusgrupper för att få ett annat perspektiv på psykiskt våld. Det hade kanske kunnat ge en mer bred och mångsidig bild av psykiskt våld och de svårigheter som finns i arbetet med det.

Att samtliga deltagare i studien arbetar i specialiserade enheter ser vi som en styrka då deltagarna besitter sin specifika expertis och det är den vi är intresserad av i studien. Samtidigt så går vi miste om andra perspektiv och synsätt som hade kunnat ta studien i en annan riktning. Deltagarnas perspektiv riskerar också att präglas av specifika arbetssätt vilket kan minska studiens överförbarhet till andra typer av verksamheter.

Urvalet som vi har använt oss av i studien för att hitta deltagare skedde via enhetschefer eller mottagningsgrupper innan direktkontakt med deltagarna etablerades. Detta innebär en form av gatekeeping där urvalet påverkas av vilka personer som först får information om studien och vilka som väljs ut eller vidarebefordras. Vid reflektion så kan man tänka att det kan påverka vilka som intervjuas och att det vidare kan påverka vilka erfarenheter som framkom i materialet.

Verksamheterna som de olika deltagarna representerar skiljer sig i storlek med varandra. Detta påverkar deras resurser och förutsättningar. Med olika förutsättningar inom deltagarnas verksamhet så blir resultatet och svaren mellan deltagarna svåra att jämföra eftersom de alla har olika förutsättningar i respektive kommun. Samtidigt så möjliggör det till att jämföra hur storleken på verksamheterna och de förutsättningar de besitter faktiskt påverkar hur deltagarna kan agera i sina arbeten. Det blir därför intressant för resultatet att se de olika kommunernas möjligheter till stöd enligt deltagarna.

6.6 Etik

Inom forskning finns en hel del etiska principer att ta hänsyn till. Kalman och Lövgren (2020) beskriver fyra krav att värna om och det är samtyckeskravet, informationskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Denna studie har tagit dessa etiska aspekter i beaktning.

6.6.1 Samtyckeskravet

Kalman och Lövgren (2020) förklarar att informationskravet kan beskrivas som en grund för att samtyckeskravet ska kunna uppfyllas. De eventuella deltagarna behöver få en grundlig information om studien och vad det förväntas delta i och vad deras medverkan innebär innan de kan ta ställning om de vill delta eller inte. Innan deltagarna valde att delta i studien informerades de om studiens syfte och om samtycket för studien samt att samtycket när som helst kan tas tillbaka med omedelbarverkan. Vidare redogör Vetenskapsrådet (2024) att en grundläggande forskningsetikprincip är att deltagarna innan de involverades i forskningen ska informeras om studien och samtycka. Detta eftersom det ses som en central skyddsåtgärd och förutsättning för att individens rätt till självbestämmande respekterades (Vetenskapsrådet, 2024).

6.6.2 Informationskravet

Kalman och Lövgren (2020) förklarar att informationskravet innebär att deltagarna i studien måste få en grundlig information om vad som förväntas att delta i innan man tar ställning. Informationen bör innefatta studiens syfte, vilka metoder som kommer användas och hur data förvaras så att obehöriga inte får tillgång till det samt information om att deltagandet är frivilligt och den enskilda har rätt att avbryta sin medverkan i studien (Kalman & Lövgren, 2020). När vi kontaktade respondenterna informerades vi om vad som gäller för studien och om deltagandet i studien samt att deltagande är frivilligt och man har rätt att avbryta sin medverkan när man vill.

6.6.3 Konfidentialitetskravet

Kalman och Lövgren (2020) redogör att konfidentialitetskravet handlar om att skydda deltagarna genom att man är noggrann med hur man handskas med sitt data och hur man förvarar det på ett säkert sätt samt vilka åtgärder som görs för att förhindra att man som deltagare ska bli igenkänd när studiens resultat presenteras. Studien följer den etiska principen konfidentialitetskravet där intervjupersonernas känsliga personuppgifter inte kan

identifieras av utomstående och lagras på ett säkert sätt så obehöriga inte kan få tillgång till dem.

6.6.4 Nyttjandekravet

Vår studie berör nyttjandekravet som Kalman och Lövgren (2020) redogör innebär att de uppgifter som samlats in i ett projekt enbart får användas för forskningens ändamål. De insamlade uppgifterna i examensarbetet har vi tydligt informerat för våra respondenter att de endast kommer användas i vetenskapligt syfte.

Vidare förklarade vi att inspelningen ligger på en säker plats dit inga obehöriga har tillträde och att inspelningen skulle raderas efter att transkriberingen har utförts.

Våra intervjuer har genomförts med tekniska hjälpmedel Teams. Där vi har spelat in intervjuerna med ljud. Transkriberingen som sedan skedde gjordes också i Teams i en låst mapp som enbart vi studenter och vår handledare har tillgång till, vilket innebär att det är en säker plats där informationen om de intervjuade inte går nå av någon obehörig. Vidare förklarade vi för deltagarna att inspelningen skulle raderas efter att transkriberingen har utförts. Inspelningen och transkriberingen har följt forskningsetiska krav. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022) belyser att videokonferensintervjuer ska följa etiska principer för datainsamling, intervjuer, lagring och utskrift samt att transkriberingen ska säkerställas att det inte finns risk för att information om de intervjuade sprids.

I intervjuens start så började vi med att presentera studien och dess syfte och efter det bad vi deltagaren om ett muntligt samtycke för att spela in. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022) redogör att det alltid är lämpligt att be om ett muntligt samtycke när man ska spela in intervjuer. Vi skrev i vårt informationsbrev (se bilaga 1) att vi skulle spela in intervjun med endast ljud för att kunna transkribera intervjun och frågade alla respondenter innan intervjun ägde rum ifall de samtyckte till att vi spelade in.

Av etiska överväganden valde vi att inte intervju personer som själva varit utsatta för våld i nära relation då det kan vara svårt att få tag i frivilliga respondenter men också för att vi ville ha socialtjänstens perspektiv på kvinnor som utsatts för psykiskt våld i nära relation.

6.7 Arbetsfördelning

Från start av arbetet kom vi fram till att vi båda ville göra en kvalitativ studie med semistrukturerade intervjuer. Sedan diskuterade vi ämne och hjälptes åt att komma på vårt syfte och frågeställningar. Vi hjälptes åt att söka på tidigare forskning om vårt ämne och där började vi söka ganska smalt men fick sedan bredda våra sökningar då vi inte hittade tillräckligt om psykiskt våld. Vi valde då att söka tidigare forskning om våld i nära relationer. Vi har sökte både nationell och internationell tidigare forskning. Vi delade sedan upp så att en av oss skrev problemformuleringen och den andra bakgrunden. Därefter har vi båda tillsammans skrivit intervjuguiden och informationsbrevet. En av oss sökte kontaktuppgifter till olika socialtjänster i Norrland och den andra ringde runt till intervjupersonerna och

informerade om arbetet och bokade in intervjuerna. Under intervjuerna har vi båda varit delaktiga och ställt frågor men vi har valt att en haft huvudansvaret att ställa frågor och den andre har flikat in med följdfrågor eller ställt några av frågorna samt hållit koll på tid och så att alla frågor ställts. I direkt anslutning till att intervjuerna genomförts har en av oss transkriberat intervjun. Sedan har vi suttit tillsammans och hjälpts åt att koda vår datainsamling. Vi har även skapat teman samt skrivit resultatdelen, analysdelen och slutsatser tillsammans.

6.8 Kvalitetskriterier

För att kunna värdera kvaliteten i en studie är tillförlitlighet en central aspekt att ta hänsyn till. Inom begreppet tillförlitlighet finns fyra delkriterier som var och en motsvarar olika sätt att bedöma forskningens kvalitet dessa är trovärdighet, pålitlighet, bekräftelsebarhet och överförbarhet (Bryman, 2018). Dessa fyra kriterier berörs i vår studie.

Trovärdighet:

Det första begreppet är trovärdighet. Begreppet innebär att studiens resultat ska spegla den sociala verkligheten på ett korrekt sätt samt att forskningsprocessen har genomförts i enlighet med den ursprungliga planen (Bryman, 2018). Resultatet ska också vara rimligt och kunna bekräftas av andra. För att tillämpa det i vår studie har vi strävat efter att noggrant beskriva studiens upplägg och genomförande. Vi har även valt att intervjua personer med relevant kunskap och erfarenhet av ämnet för att säkerställa att de perspektiv som framkommer är välgrundade. Vidare så har vi fokuserat på att ställa öppna frågor i intervjuerna för att ge deltagarna möjlighet att fritt beskriva sina erfarenheter då det bidrar till en mer korrekt och trovärdig bild av deras arbete.

Pålitlighet:

Pålitlighet motsvarar reliabilitet och innebär att det i forskning är viktigt att redogöra för samtliga steg i processen för att stärka studiens tillförlitlighet. Detta innefattar t.ex hur urvalet av deltagare har genomförts, hur intervjufrågorna utformats samt hur analysen har gått till (Bryman, 2018). I denna studie så har vi kontinuerligt arbetat med att dokumentera och strukturera forskningsprocessen. Vi har noggrant beskrivit varje steg som t.ex hur och varför deltagarna valdes till hur datainsamlingen genomfördes. På detta sätt så har läsaren möjlighet att följa och granska hur studiens resultat har vuxit fram.

Bekräftelsebarhet:

Med bekräftelsebarhet menas att studiens resultat ska kunna styrkas och att forskaren inte medvetet påverkar tolkningar eller slutsatser utifrån egna värderingar (Bryman, 2018). I denna studie har vi varit medvetna om vår egen förförståelse och de olika föreställningar som vi kan bära med oss kring ämnet med tanke på vår utbildning. För att minska risken för att vi

på något sätt skulle påverka resultatet har vi ständigt i studien strävat efter att inta en så neutral hållning som möjligt under hela forskningsprocessen.

Överförbarhet:

Överförbarhet innebär att studiens resultat ska kunna vara relevanta och användbara i andra liknande sammanhang eller studier (Bryman, 2018). I denna studie så intervjuades fyra deltagare från olika kommuner i Norrland. Detta kan stärka möjligheten att resultatet är relevanta även i andra liknande kontexter. Trots att urvalet tillsammans med det geografiska området i studien är begränsat kan de beskrivningar och erfarenheter som framkommer i studien bidra med kunskap som kan vara användbar i forskning och verksamheter som arbetar med psykiskt våld i nära relation.

7. Resultat

I följande avsnitt presenteras resultatet av intervjuerna genom tre huvudsakliga teman som är arbetet med psykiskt våld, utmaningar i socialtjänstens arbete med psykiskt våld och strategier för att hantera utmaningarna i stödarbetet.

7.1 Arbetet med psykiskt våld

Detta tema syftar till att belysa hur socialarbetare förstår och arbetar med psykiskt våld i nära relationer.

7.1.1 Definition av psykiskt våld

Hur deltagarna förstår begreppet psykiskt våld påverkar deras arbetssätt. Deltagarnas definition av psykiskt våld liknar varandra. En deltagare berättar i sin definition om psykiskt våld att psykiskt våld på många sätt är ett svårt begrepp eftersom det är en stor arena vad det kan röra sig om det kan vara allt ifrån kränkningar, isolering och svartsjuka som tas i uttryck genom kontroll. Vidare beskriver en deltagare att sin definition av psykiskt våld innefattar mycket fula ord, skrik och gaslighting och att man i deras verksamhet använder sig av Per Isdals definition när man definierar psykiskt våld det vill säga "våld är varje handling riktad mot en annan person som skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från något som den vill".

Deltagare 2 beskriver i sin definition en liknande beskrivning om att psykiskt våld handlar om kontrollerade och nedvärderande och är många gånger det svåraste våldet att upptäcka trots att det psykiska våldet är det är ständigt nuvarande och pågående.

“Psykiska våldet är närvarande precis hela tiden, det är ett nedbrytande, en nedmontering utav identitet och självständighet, ja man blir ju ingen, ens utrymme och självkänsla och förmåga att tro på sig själv för att hitta lösningar

reduceras kraftigt genom att det handlar om att ta bort den förmågan till att våga bestämma över sitt egna liv”. (Deltagare 2)

Deltagare 4 menar i sin definition av psykiskt våld att psykiska våldet kan få en att tappa hur man upplever världen runt om kring sig, vad man tycker om och ens självkänsla påverkas. Skadorna som det psykiska våldet bidrar till sätter väldigt djupa spår och påverkar dagligen.

“När de våldsutsatta kommer ut från relationen så vet man i princip ingenting det psykiska våldet påverkar så att man har svårt att koppla verkligheten till vad man upplevt, man tappar förmågan att tillslut veta vad man tycker om och inte, det påverkar på arbetet, med kompisar ja det påverkar hela livet det psykiska våldet” (Deltagare 4)

Deltagare 1 menar i sin definition av psykiskt våld att det innefattar otroligt mycket men framförallt kontroll, blickar, kränkande kommentarer. Deltagaren 1 beskriver att i deras verksamhet är det absolut största området av våld som dem träffar klienter som varit utsatta för psykiskt våld och vidare säger deltagaren att det psykiska våldet förstör en som person mer än fysiskt våld som att faktiskt bli slagen eller nypt.

“Det är ju väldigt sällan någon kommer hit och är blåslagen, det händer såklart men det mesta är ju det psykiska våldet som också lever kvar i eftervåldet vi möter, men vi träffar många kvinnor som säger att de hellre skulle vilja att han klappade till mig än att behöva leva i det här konstanta nedtryckandet” (Deltagare 1).

7.1.2 Belysa och klargöra våldet för de våldsutsatta

Utifrån dessa definitioner menar samtliga deltagare att det är viktigt i arbetet att belysa och klargöra våldet för de psykiskt våldsutsatta. Samtliga deltagare beskriver att arbete handlar om att skapa en förståelse för det psykiska våldet, eftersom vissa våldsutsatta inte tolkar det som våld. Psykiska våldet lämnar inga tydliga tecken vilket kan göra det svårare för dem att identifiera sin utsatthet. Deltagare 2s erfarenhet av att skapa en förståelse för våldet är att det är viktigt att man i arbetet med klienten försöker få kontakt med våldet och skapa en förståelse för vad som har hänt den våldsutsatta. För att få kontakt med våldet använder de i sin verksamhet sig av att skapa en tidslinje eller arbetar med traumatiska fönstret som är ett arbetsverktyg. Vidare menar deltagare 2 att man arbetar med att skapa en ny berättelse hos de våldsutsatta som innebär att man försöker arbeta bort skam och skuld som de våldsutsatta upplever genom den nya berättelsen som handlar om att den våldsutsatta inte gör något fel.

“Det är ju absolut den vanligaste formen utav våld och många gånger det svåraste att upptäcka. De som varit utsatta för psykiskt våld upptäcker det inte förrän man kommit ur det eller att det har gått ganska lång tid. Arbetet handlar väldigt mycket att försöka skapa en förståelse för vad som hänt och att förstå vad som händer med en människa som utsätts för psykiskt våld och psykiska

våldet fört med sig vilka konsekvenser det fått samt skapa en ny berättelse” (Deltagare 2).

Flera deltagare menar att det är viktigt i deras arbete att de våldsutsatta får en förståelse för det psykiska våldet och förstår att det räknas som en våldsform. Dessa deltagare menar att det blir en utmaning i arbetet när många våldsutsatta inte förstår att psykiskt våld är ett våld som faktiskt är skadligt och att det inte bara är verbalt ett bråk eller tjafs. Vidare beskriver dessa tre deltagare att man i deras respektive verksamhet använder sig av FREDA beskrivningen tillsammans med sina klienter vilket är ett standardiserat material som man använder för att beskriva och kartlägga våldet.

Deltagare 1 beskriver att de har klienter vars närstående tycker att de ska komma till dem men som själva inte tolkar att man är utsatt för psykiskt våld. När socialarbetarna i mötet med klienterna använder sig av FREDA beskrivningen och kartlägger våldet inser många att man faktiskt är utsatt för psykiskt våld.

“Vi har klienter som ibland kommer hit för att någon annan vill det och att dom själva inte tänker att dom är utsatt för våld och när dom sen inser att dom är utsatta brukar det bli en tung insikt” (Deltagare 1).

Deltagare 4s erfarenhet av FREDA beskrivningen är att det är hjälpsamt material och bra att använda mot psykiskt våld då de våldsutsatta får en annan förståelse för våldet utifrån FREDA beskrivningen och inser att det man utsatts för faktiskt är psykiskt våld. Vidare lyfts det att de handlar om att “många uppskattar det här när man börjar se att det man utsätts för är inte normalt och såhär ska det inte vara i en relation”

Deltagare 3 beskriver att man i deras arbetssätt använder FREDA beskrivning för att skapa en förståelse för vad psykiskt våld innebär och för att kartlägga våldet hos den våldsutsatta. Vidare lyfts det att de handlar om att ”jag anser att vi i stor omfattning använder FREDA beskrivning för att klargöra psykiskt våld”.

7.1.3 Hur man arbetar med psykiskt våld i jämförelse med andra våldsformer

Deltagare 3 beskriver att i arbetet med psykiskt våld i jämförelse med andra våldsformer så erbjuder dom tre olika insatser inom deras verksamhet och dessa erbjuds till alla oavsett våldsform. Vidare menar deltagare 3 att man i bedömningen med klienterna arbetar lika oavsett vilken våldsform det gäller. Vidare lyfts det att det handlar om att “det inleds en utredning som ska innehålla vissa saker som den våldsutsattas situation i övrigt, om man har barn, vad har man för sysselsättning och kartläggning av våldet som vi i stor omfattning använder FREDA beskrivningen till”

En deltagare menar att man oavsett vilken våldsform klienten är utsatt för arbetar man alltid individ anpassat efter den våldsutsattas behov.

Deltagare 4 beskriver att deras arbetssätt skiljer sig beroende på vad den våldsutsatta är i behov av vilket kan vara väldigt olika. Där beskriver deltagare 4 att en del behöver hjälp från andra instanser som regionen och då hjälper man i kontakten att lotsa dom vidare dit.

Medan andra behöver hjälp att gå i krisbearbetande samtal eller traumabehandling. Vidare lyfts det att “det handlar väldigt mycket om att man behöver se vad den våldsutsatta fått för symtom av våldet så det handlar mycket om vem man har framför sig och vad den personen behöver hjälp med”

Deltagaren 1 menar att det skiljer sig i hur man arbetar med psykiskt våld jämfört med andra våldsformer och deltagare 1 menar på att så måste det få vara. Vidare beskriver deltagare 1 att deras arbetets sätt anpassas efter vilken typ av våld och situation den våldsutsatta befinner sig i. Vidare lyfts det att de handlar om att “är man i våldet just nu är det klart att då behöver vi kanske träffa den personen oftare. Vi behöver också få koll på hur farligt personen lever”.

Deltagare 2 menar att det finns skillnader i hur man arbetar med olika våldsformer. När det gäller psykiskt våld handlar arbetet det mer om att skapa en förståelse hos de våldsutsatta kvinnorna att man faktiskt är utsatt för våld, eftersom många har svårt att se det som våld när det inte lämnar tydliga tecken. Vidare beskriver deltagare 2 att när man arbetar med våldsutsatta som har utsatts för fysiskt våld så skiljer sig arbetet jämförelse med om man arbetar med psykiskt våldsutsatta. Dem som utsatts för fysiskt våld har en annan förståelse för att det är våld man utsatts för eftersom det lämnar synligare tecken än det psykiska våldet.

“Många har svårt att se att det är våld när man utsatta för psykiskt våld. När det är mer fysiskt våld så är det mer tydligt att det har varit våld, så de är skillnad. När det gäller psykiskt våld så är det ju mer att försöka få personen att förstå att den är våldsutsatt vilket är mycket svårare än om det är typ fysiskt våld”.

(Deltagare 2)

7.1.4 Stödinsatser som erbjuds på socialtjänsten

Alla deltagare berättar att de erbjuder enskilt samtalsstöd i deras verksamheter. En annan stödinsats som flera av deltagarna beskriver att man erbjuder är skyddat boende i kommunal regi. En deltagare säger att man i deras verksamhet även erbjuder samtalsstöd i grupp och en annan deltagare lyfter att i deras verksamhet har de en gruppverksamhet för våldsutsatta vuxna som insats. Samtliga deltagare menar att deras stödinsatserna som erbjuds generellt sätt oftast uppfyller de våldsutsatts stödbehov.

Däremot menar deltagare 1 att ibland kanske inte deras stödinsatser räcker till för att de kan behövas stöd även från andra aktörers håll. Vidare lyfts det att de handlar om att “i dom flesta fallen uppfyller stödet de våldsutsattas behov och då i samverkan med andra. När vår verksamhet inte räcker inte till för att täcka alla behov gör vi vår del och någon annan gör sin del och då brukar det bli ganska bra”.

Två av deltagarna beskriver att förutom stödinsatserna som erbjuds inom deras verksamhet försöker man även hjälpa till med det man kan, vilket kan vara allt från hjälp till att lotsa de våldsutsatta vidare till andra aktörer som hälso- och sjukvården, jobba med nätverket, och delta på förhandlingar om man blir kallad till det.

7.2 Utmaningar i socialtjänstens arbete med psykiskt våld

Detta tema behandlar de utmaningar som socialarbetare möter i arbetet med psykiskt våld i nära relationer. Temat syftar till att ge en övergripande bild av svårigheter som uppstår både i mötet med våldsutsatta och inom organisationen.

7.2.1 Skapa förståelse för våldets allvar

Deltagare 4 menar att en utmaning i arbetet med psykiskt våldsutsatta kvinnor är att förståelsen för våldets allvar inte är tillräckligt högt från vare sig samhället eller den våldsutsatta. Vidare beskriver deltagare 4 att det därför blir problematiskt att jobba med psykiskt våld och psykiskt våldsutsatta om varken de själva eller samhället ser problemet med våldet. Hon menar på att både människor och myndigheter ibland inte uppmärksammar eller reagerar lika starkt på psykiskt våld jämfört med t.ex fysiskt. Detta eftersom psykiskt våld inte syns utåt och kan vara svårare att identifiera och upptäcka.

“En utmaning är att man inte ser hur allvarligt psykiskt våld faktiskt är från utsidan. Samhället har förminskat vad det egentligen är. De är lite osams men han har ju iaf inte slagit henne, är saker som vi idag hör”. (Deltagare 4)

Deltagare 3 menar att en annan utmaning i arbetet är att det är svårt att få klienterna att inse själva att de är utsatta för psykiskt våld och det gör att det blir mer svårjobb. Vidare lyfts det att de handlar om att “det kan vara svårt att få klienterna själva att se att de är utsatta för psykiskt våld. Det här med internalisering de tar tillslut över deras egen bild alltså de våldsutsatta har tagit över den här bilden som våldsutövaren har på dem och det kan vara väldigt svårt att jobba med”.

Deltagare 1 förklarar att en annan utmaning är när det har gått så långt att den våldsutsatta har svårt att se själva våldet. En till utmaning som lyfts av samma deltagare är när man hamnar i väldigt komplicerade ärenden där det är flera områden som är problematiska hos den våldsutsatta. Vidare lyfts det att “det inte bara handlar om våldet utan även om att andra områden i livet hos den våldsutsatta inte fungerar vilket innebär att man behöver jobba både med våldet och resten av livet samtidigt”.

Deltagare 2 berättar att en utmaning som uppstår i arbetet är när de våldsutsatta inte har tron på att situationen kan förändras och bli bättre utan man har tappat hoppet och känner att det här kommer att fortgå, man ser inte någon ljusglimt. Vidare lyfts det att de handlar om att

“utmaningen är att försöka få personen att hålla fast vid att det är möjligt att slita sig loss och få dom att förstå att situationen kommer förändras”.

7.2.2 Emotionella påfrestningar

Det framgår av tre av deltagare att den externa handledningen är hjälpsam för att hantera de emotionella påfrestningar som uppkommer i arbetet med psykiskt våldsutsatta kvinnor. En deltagare pekar även på att i emotionellt svåra påfrestningar är det värdefullt med att ha kollegor att prata av sig med att man har möjlighet att bolla sina upplevelser om man har varit med om något tufft. Deltagare 3 lyfter att utmaningar med emotionella påfrestningar var mer i början av arbetslivet, då var det väldigt svårt att inte påverkas och fundera över hur det kommer att gå för den här klienten under våra stängda tider.

“Vi försöker motivera på olika sätt men ibland går det ju inte. Jag kan bedöma att det är en jättehög risk för allvarligt och dödligt våld och tänka kommer hon överleva helgen liksom, det här var jättejobbigt för mig i början alltså men det här behöver man jobba på hela tiden. Jag kan inte ta det här ansvaret, jag kan erbjuda de insatser som socialtjänsten kan och försöka motivera in i det sista men det är än vuxen person och jag kan inte ta det ansvar om det händer någonting” (Deltagare 3).

7.2.3 Resursbrist som utmaning

Deltagarna berättar om flera utmaningar med att jobba med psykiskt våld. En utmaning som är genomgående i deras arbete är resursbrist. Vidare lyfts det att de handlar om “jag har länge sagt att jag vill ha en till kollega så att jag kan ha möjlighet att träffa klienterna oftare”. (Deltagare 3). Deltagare 4 sa: ”Vi skulle behöva vara fler anställda som jobbar med våld här”

Det framkommer i alla intervjuer att antalet personer som arbetar med våld inom deras verksamheter är lågt. Deltagarna förklarar att möjligheten till att hinna träffa alla som är i behov av stöd därför inte möjligt. De förklarar hur de på olika sätt försöker strukturera upp sina scheman och träffar med klienter för att det ska kunna bli hållbart både för dem själva men också för klienterna.

En konsekvens av resursbrist som nämns av deltagare 1 är att arbetsbelastningen blir hög. Deltagare 1 beskriver att det blir en balans med att försöka pressen in träffar med klienter men också att det är viktigt att komma ihåg att det finns en gräns på vad man orkar med samt vad som är rimligt att hinna och orka med. Vidare lyfts det att de handlar om att “man märker ju att vi skulle behövt vara en person till. Då kanske man skulle kunna ha en normal arbetsbelastning jämfört med hur det ser ut idag”.

Med resursbrist så förklarar flera intervjupersoner att de skulle vilja träffa flera av sina klienter mycket oftare än vad som är möjligt. Framförallt tidigt i processen där det ska ske en

allians och en tillit mellan den utsatta och den professionella. Deltagare 1 beskriver att ekonomin har en stor betydelse som påverkar hur arbetet kan utföras.

“Det finns absolut ekonomiska hinder. Vi har ju en chef som kämpar för att vi ska bli fler. Men som det alltid verkar vara så finns det inga pengar i kommunen. Pengar är ju en bristvara”. (Deltagare 1)

Vidare så beskriver deltagare 1 att hon önskar att kunna få möjligheten till att träffa yngre psykiskt våldsutsatta i nära relation.

“Jag skulle önska att vi kunde träffa yngre människor. Vi träffar ju bara 18+. Jag skulle vilja träffa åtminstone de som går gymnasiet utifrån att man redan då har ganska vuxna relationer. Vi vet att det pågår mycket våld och det vore bra om vi skulle kunna använda vår kunskap redan där”. (Deltagare 1).

7.2.4 Samverkan som utmaning

Samverkan är ett ämne där två av deltagarna berättar att det skulle behövas en förbättring kring för att utveckla arbetet på deras verksamheter. Den samverkan som dessa deltagare pratar om är mellan deras egen verksamhet och övriga socialtjänsten. Deltagare 2 menar att i de gemensamma ärenden som de har med andra verksamheter inom socialtjänsten så arbetar man inte tillsammans utan de arbetas på olika håll. Deltagare 2 menar också på att vissa fall inte prioriteras tidsmässigt som deltagaren och dess verksamhet skulle vilja. Att tillsammans lägga tid på att ta fram rätt samordnade insatser för individen är någonting som hon ser som en åtgärd för att förbättra arbetet.

“Vi brister när det gäller att samordna insatser inom socialtjänsten. Det finns mycket oro som hade underlättat om vi var mer involverade i varandras arbete. Så kontakten däremellan är inte speciellt bra.” (Deltagare 2)

“Att samarbeta och samverka är svårt. De flesta som kommer till oss är inte klienter via socialtjänsten utan är kommuninvånare som söker upp oss. Den delen försvårar ju möjligheten till att samarbeta. Vi har prövat olika rutiner och olika sätt att samverka. Men det är ju inte helt enkelt”. (Deltagare 2).

När det handlar om samverkan med andra verksamheter inom socialtjänsten beskriver deltagare 4 att målet för klienten ibland kan bli otydligt och att samverkan borde kunna gå att göra på ett bättre och smidigare sätt. Sedan så upplever deltagaren att kunskapen kring våld och psykiskt våld inte alltid finns hos alla på socialtjänsten.

“Kunskapen kring våld och psykiskt våld skulle kunna bli bättre generellt inom socialtjänsten. Det är troligtvis inte ett problem för det som har jobbat där länge och fått jobba med våld under lång tid, men generellt så tycker jag kunskapen

kan bli bättre kring våld inom socialtjänsten för att på så sätt kunna ge ett bättre stöd”. (Deltagare 4).

7.2.5 Skilda rutiner som utmaning

Alla deltagare beskriver att det finns någon variant av rutiner eller hållpunkter kring hur man jobbar med ärenden som berör våld och psykiskt våldsutsatta kvinnor in nära relation.

Rutinerna ser väldigt olika ut inom dem skilda kommuner och verksamheter.

Det framkommer att det skiljer sig väldigt mycket från person till person kring hur man jobbar med rutiner vilket deltagarna också förtydligar. Deltagare 3 beskriver att det finns dokument med rutiner kring hur man ska jobba. I det dokumentet står det om att man t.ex ska gå igenom olika teorier och prata om vad exakt psykiskt våld är för någonting. Det står även om vad en utredning ska innehålla och hur man ska göra en riskbedömning.

Att dessa rutiner är nedskrivna menar deltagaren 3 är bra. Vidare lyfts det att de handlar om att “rutinerna gör det lättare för andra som inte har detta arbete som huvudsaklig uppgift att kunna kliva in och täcka upp i verksamheten om ordinarie personal är borta. Det är även bra med rutinerna om det kommer nyanställda som inte känner till verksamheten sedan tidigare. Deltagaren 3 beskriver att hon har jobbat väldigt länge med dessa rutiner och kan dem utantill men att det fortfarande känns bra att de finns.

Deltagare 4 menar att det finns väldigt tydliga riktlinjer och rutiner på hennes arbetsplats. Hon anser att det är väldigt bra att det finns och att det är viktigt att följa dessa rutiner så att punkter i arbetet inte glöms bort eller inte följs noggrant. Genom rutinerna på arbetsplatsen så skapar det en förutsägbarhet i arbetet samt en tydlig struktur. Med rutiner så vet medarbetare hur olika arbetsuppgifter ska genomföras och hur olika situationer ska hanteras. Deltagare 4 menar också på att själva jobbet på arbetsplatsen blir klart säkrare med tydliga rutiner för samtliga kollegor och att det då minskar risken för missförstånd eller felaktiga beslut. Om man inte använder dessa så finns risken att olika kollegor agerar på olika sätt och eventuellt missar något steg. Deltagare 4 menar att rutiner är särskilt viktiga inom verksamheter där arbetet innebär ansvar för andra människors välmående och att det är viktigt att kunna säkerställa att alla personer och situationer behandlas rättssäkert. Vidare lyfts hon att “rutiner är extra avgörande i verksamheter där man är ansvarig över andras välmående”.

Andra deltagare nämner hur det finns hållpunkter och förhållningssätt som det använder dagligen men att de är lite mer diffusa och inte står nedskrivet någonstans.

Deltagare 2 beskriver hur den egna erfarenheten blir oerhört viktig med tanke på avsaknaden av tydliga rutiner i arbetet från verksamhetens sida. Att kunna förlita sig på sin egen kunskap, erfarenhet och professionella bedömning i arbetet är av stor betydelse.

Vidare så menar deltagare 2 att det innebär att på hennes verksamhet så måste personalen själva avgöra hur det ska gå tillväga i arbetet med psykiskt våldsutsatta kvinnor och t.ex själva komma fram till vilka insatser som kan vara lämpliga i den enskilda situationen.

Deltagaren berättar att det går bra men att det hade varit positivt med tydligare nedskrivna rutiner för att öka säkerheten och möjligheten till rätt typ av stöd för den utsatta.

“Vi har väl inte rutiner så... Det är väl mer att jag har hållpunkter i arbetet, och i och med att jag jobbat ganska länge så fungerar dem. Det blir mer att jag läser av vad det är för person jag ska försöka hjälpa och på vilket sätt jag kan göra det”. (Deltagare 2).

Deltagare 1 beskriver att avsaknaden av tydliga rutiner i arbetet mest påverkar nyanställda. Hon menar att nyanställda då får förlita sig väldigt mycket på introduktion från kollegor och att mycket av kunskapen främst då överförs genom samtal med den nyanställda eller att den nyanställda ställer frågor under arbetets gång. Hon beskriver att verksamheten skulle behövt utveckla detta så att det t.ex är tydligt för den nyanställda kring vad den har för ansvar i olika situationer som exempelvis när det gäller bedömningar och i samverkan med andra myndigheter.

Alla deltagare nämner även att det är speciellt att jobba med våld och våld i nära relation och att det därför skulle vara bra att ha tydliga rutiner när man inte har speciellt mycket erfarenheter av det sedan innan. Alla deltagare beskriver att de idag har mycket erfarenheter av att jobba med våld och därför inte är lika beroende av rutiner som det hade varit om de var nya på jobbet.

7.3. Strategier för att hantera utmaningar i stödarbetet

Detta tema behandlar de strategier som socialarbetare möter i arbetet med psykiskt våld i nära relationer. Temat syftar till att belysa vilka faktorer som bidrar till att stärka yrkesverksammas möjligheter att hantera komplexa ärenden och ge ett välfungerande stöd till psykiskt våldsutsatta.

7.3.1Handledningens hjälpsamhet

En sak som alla deltagare beskriver som oerhört viktig i sitt arbete med att hjälpa våldsutsatta människor är handledning. Samtliga deltagare har extern handledning på lite olika sätt. Det skiljer sig hur ofta dom har handledning och hur länge den varar. Alla deltagare menar att handledningen är väldigt värdefull och svår att klara sig utan.

“Handledningen är superviktig och jag tror den präglar ganska mycket av vårt sätt att arbeta också”. (Deltagare 2).

“Handledningen är oerhört viktig och det är något som jag tänker att man måste ha när man jobbar med våld. Det är på många sätt tungt och där är det också viktigt att man har bra kollegor som man kan bolla med. Nu ska det även tillsättas mer handledning så på min verksamhet så har man verkligen förstått vikten av handledning och utbildning”. (Deltagare 4).

Samtliga deltagarna beskriver att handledningen är betydelsefull för att kunna utvecklas i deras arbete. Man får möjligheten att diskutera svåra fall, få nya perspektiv på situationer och lära sig nya sätt att arbeta på. Deltagarna beskriver att handledningen bidrar till att de blir tryggare i sin yrkesroll.

Deltagare 3 beskriver att hon har handledning en gång i månaden och menar på att det skulle behövt tillsättas ändå mer handledning inom verksamheten. Hon menar på att det skulle kunna ge mer utrymme för reflektion kring svåra ärenden och att hon kan få extern hjälp som hade kunnat höja kvaliteten i arbetet.

Deltagarna i studien berättar alla att handledningen som det har sker externt. Detta är någonting som intervjupersonerna är nöjda med och uppskattar. Med att ha extern handledning så får de möjligheten att få hjälp av någon som har ett mer neutralt perspektiv. Alla deltagare betonar därför vikten av handledning och kollegor och säger att de är en viktig del för att kunna få tillgång till andras kompetens samt stöd kring vad gäller våld i nära relation för att kunna utföra ett så bra arbete som möjligt.

Deltagare 4 beskriver att det tidigare enbart var intern handledning på hennes verksamhet och att det sällan var speciellt organiserat. Hon menar på att det var utmaning att få det stöd man behövde för att känna sig trygg i sin roll när det enbart var intern handledning. Intern handledning gjorde det svårt att prata om olika svårigheter i arbetet. Vidare menar hon att handledning som leds av en kollega eller chef inom samma organisation får människor att vara mer försiktiga med vad de säger och vill ha hjälp med. Det försämrar möjligheten till en ärlig reflektion och möjligheten till att man får hjälp med det man faktiskt behöver få hjälp med. Verksamheten har sedan förstått vikten av extern handledning bidrar ännu bättre för de anställda.

7.3.2 Vikten av kollegialt stöd

Gemensamt för alla deltagare är också att de på sin arbetsplats har kollegor eller alternativt chefer som de kan prata med och rådfråga om det skulle uppstå någonting rörande ett ärende. Arbetet med kvinnor som utsätts för våld i nära relation nämns som ett generellt tufft arbete av alla deltagare och där beskrivs kollegialt stöd som en stor avlastning och en möjlighet till nya perspektiv och insikter i svåra fall. Deltagare 1 menar att kollegialt stöd är extra viktigt i utmanande situationer där emotionella påfrestningar uppstår. Vidare lyfts det att det handlar om att "de känns viktigt att vi hjälper varandra som kollegor. Har man haft ett sent möte som har varit tufft? Ja, men då behöver man få prata om det innan man går hem och då är det viktigt att vi som kollegor finns där för varandra".

Deltagare 4 menar också på att kollegialt stöd kan vara viktigt när det uppstår svåra situationer på jobbet och man inte vet hur man ska göra eller agera. Att då kunna vända sig till en kollega och tillsammans kunna diskutera hur man ska tänka i situationen ses som värdefullt. När det kollegiala stödet inte finns så blir det enligt deltagarna en stor saknad. Deltagare 2 menar att hon kan känna sig väldigt ensam i sina bedömningar och beslut.

Eftersom verksamheten ser ut som den gör blir deltagaren ensam i sitt arbete och att få till samordning tillsammans med övriga socialtjänsten är en utmaning då många av de våldsutsatta söker sig självmant direkt till deras verksamhet. Avsaknaden av kollegialt stöd lyfts också som en punkt som deltagaren tycker gör att både hennes arbetsbelastning och psykiska belastning är hög.

7.3.3 FREDA som strategi och arbetssätt

FREDA-farlighetsbedömning används som en metod och en strategi för att kartlägga våld och göra riskbedömningar i arbetet med våldsutsatta kvinnor. Metoden består av ett antal frågor som rör olika riskfaktorer kopplade till våld i nära relation. Farlighetsbedömningen används regelbundet av 3 deltagare och det beskrivs av deltagare 1 som ett väldigt bra verktyg i arbetet då det hjälper deltagaren att göra bedömningar som annars kan vara svåra och komplexa. Deltagare 1 menar att en fördel med användningen av FREDA-farlighetsbedömning är att det ger en tydlig struktur för hur bedömningen ska genomföras. Istället för att enbart förlita sig på egna erfarenheter och kunskaper så får man hjälp med struktur och stöd i bedömningsprocessen utan att på något sätt ersätta den professionella bedömningen. Deltagare 3 förklarar att ett grundligt arbete med riskbedömning görs med varje klient där man använder sig av FREDA-farlighetsbedömning för att kunna sätta in rätt hjälp och stöd för den enskilda individen. Vidare lyfts det att “det handlar om att vi brukar använda FREDA farlighetsbedömning och då kollar man på hot om våld, nyligen separation, alkohol, droger, tidigare kriminalitet, psykisk ohälsa det är väldigt mycket man liksom kollar”

Deltagare 3 menar även att arbetet utan att använda FREDA-farlighetsbedömning skulle göra att det kan uppstå en större variation i hur olika ärenden bedöms. Om personalen inte använder samma verktyg så menar hon att det finns risk att olika professionella gör olika bedömningar i liknande situationer vilket påverkar rättssäkerheten.

Tre deltagare beskriver att man använder sig av FREDA beskrivningen för att skapa förståelse för det psykiska våldet och hur våldssituationen ser ut för den våldsutsatta. Genom FREDA beskrivningen så får man konkreta exempel på olika former av våldsamma handlingar och olika frågor rörande våld. Detta gör det lättare att känna igen mönster i sin egen relation och förstå att det man upplever faktiskt är våld.

7.3.4 Handlingsutrymme som stöd

Deltagarna beskriver i sina intervjuer hur samtliga känner att de har handlingsutrymme i arbetet och att de kan anpassa sitt arbete efter enskilda individer som de försöker att hjälpa. De menar att situationerna och ärendena som de arbetar med ofta är komplicerade och svåra att förutse vilket gör att handlingsutrymme erbjuder en möjlighet för de yrkesverksamma att anpassa insatserna efter olika människors behov och agera flexibelt när situationen förändras. Deltagare 2 menar att hon hade haft väldigt svårt att göra sitt jobb på bästa sätt utan det

handlingsutrymme hon idag känner att hon har. Hon beskriver att “handlingsutrymmet jag har idag ger mig möjligheten att anpassa mitt arbete efter den specifika situationen jag är i. Jag tycker att det gör att jag kan vara mycket mer flexibel och hjälpa dem som kommer till mig på ett bättre sätt”.

Genom handlingsutrymme så framkommer det att deltagarna får den yrkesverksamma möjligheten att själva välja och rekommendera de insatser och arbetssätt som passar bäst för den aktuella situationen och individen. De kvinnor som kommer och behöver hjälp har ofta helt olika situationer och deltagarna menar då på att man behöver kunna göra egna bedömningar utifrån den våldsutsatta personens behov. Deltagare 4 menar på att det är väldigt viktigt att man har stort handlingsutrymme i hennes jobb eftersom situationer i arbetet kan förändras väldigt fort och att man då måste kunna vara flexibel och kunna fatta egna beslut. Detta för att kunna ge rätt stöd vid rätt tidpunkt.

8. Analys

8.1 Hur upplever deltagarna socialtjänstens arbete med kvinnor som utsätts för psykiskt våld i nära relation?

Resultatet visar på att en verksamhet erbjuder samma insatser till de våldsutsatta oavsett vilket våld man varit utsatt för. Vidare framgår det i resultatet att i bedömningen av själva våldet arbetar man likadant med klienterna oavsett våldsform. Enligt deltagarna arbetar man individanpassat efter den våldsutsattas behov och utifrån vilka symtom som uppkommit av våldet. Deltagarna menar att oavsett våldsform handlar arbetet om att göra klienten medveten om våldet men att det speciellt fokuseras extra mycket på det psykiska våldet. Detta eftersom den våldsformen är svårare att upptäcka och se som våld eftersom det inte lämnar några tydliga fysiska tecken. Det kan förstås utifrån vårt teoretiska begrepp normaliseringsprocessen där Lundgren (2012) beskriver att våldet tenderar att bli en del av kvinnors vardag och att man normaliserar våldet som en överlevnadsstrategi vilket påverkar behovet av att man socialarbetare behöver arbeta med ett medvetandegörande perspektiv runt psykiskt våld.

Resultatet indikerar dock på att det finns skillnader på hur man jobbar beroende på vilken våldsform det handlar om eftersom man kan vara beroende av olika saker i sin våldsutsatthet. Det innebär att arbetet handlar mycket om att man behöver se vem man har framför sig och vad för symtom som den våldsutsatta uppvisar. Resultatet kan förstås utifrån vår teori gräsrotsbyråkrati som Lipsky (2010) beskriver att gräsrotsbyråkrater har riktlinjer att förhålla sig till men även ett stort handlingsutrymme där socialarbetaren i praktiken tolkar och anpassar insatser utifrån den enskilda klientens behov och symtom. Trots att det erbjuds liknande insatser oavsett våldsform visar resultatet att bedömningen i praktiken blir situationsbunden vilket innebär att socialarbetarna gör individuella avvägningar i mötet med varje våldsutsatt klient. Sammantaget visar detta att arbetet med våldsutsatta präglas av en balans mellan standardiserade insatser och behov av individanpassning där socialarbetarens professionella bedömning blir avgörande. Genom användningen av gräsrotsbyråkrati kopplat

till resultatet och tidigare forskning så blir det tydligt hur vi får en ökad förståelse för hur socialarbetare arbetar i mötet med våldsutsatta personer samt hur deras handlingsutrymme kan påverka vilket stöd som erbjuds.

Resultatet visar att en utmaning i arbetet med psykiskt våldsutsatta kvinnor är att skapa förståelse för våldet hos de våldsutsatta då många av klienterna dom möter i sitt arbete inte tolkar att dem är utsatta för psykiskt våld. Detta kan kopplas till vårt teoretiska begrepp normaliseringsprocessen som innebär att kvinnan börjar anpassa sig till våldsutövarens försök att utöva och upprätthålla kontroll. Över tid börjar våldet normaliseras och gränserna förskjuts (Lundgren, 2012). Resultatet visar därmed på vikten av att arbeta med att synliggöra våldet men på ett sätt som inte framkallar skuld och skamkänslor. Tidigare forskning visar att det finns ett samband mellan upplevelser av skuld och skam kopplat till att ha utsatts för våld i nära relation (Beck et al., 2011). Samtidigt är det en balansgång för socialarbetaren med att synliggöra våldet i mötet med klienten alltför direkt eftersom det kan väcka motstånd speciellt om den våldsutsatta ännu inte själv identifierar eller ser sin situation som våld vilket kan försvåra det fortsatta arbetet. Utifrån detta är det en komplex utmaning som innebär att socialarbetarna behöver anpassa sitt bemötande och vikten av att skapa allians från start i kontakten med den våldsutsatta blir extra viktigt.

Resultatet visar även att en annan utmaning i arbetet är att motivera de våldsutsatta och skapa en tro på att situationen kan förbättras och att det är möjligt att slita sig loss och lämna relationen. En del psykiskt våldsutsatta kvinnor har inte längre något hopp om att det kan ske en förändring och ser inte någon ljusglimt. Detta går att koppla till vårt teoretiska begrepp normaliseringsprocessen där Lundgren (2012) redogör att kvinnans självkänsla och självförtroende gradvis bryts ned genom att man utsätts för upprepane kränkningar och kontrollerande beteende och tillslut internaliserar förövarens bild. Utifrån detta framträder vikten av att socialarbetaren använder ett professionellt och lyhört förhållningssätt där fokus ligger på att visa förståelse för den våldsutsattas kvinnans upplevelser samt bemöta henne med ödmjukhet och respekt. Detta går att koppla till en studie av Perlinski et al.,(2013) där det framkommer att socialarbetare lägger ett större fokus på att bygga upp en allians och tillit till klienten än att använda specifika arbetsmetoder. Ett sådant förhållningssätt kan stärka relationen mellan klienten och socialarbetaren vilket kan minska upplevelser av skam och skuldkänslor kopplade till våldsutsattheten. Detta kan i sin tur vara en förutsättning till att få den våldsutsatta att känna hopp.

Resultatet i denna studie visar att en utmaning i att arbetet med psykiskt våld är när samhället eller myndigheter inte uppmärksammar och reagerar lika starkt på psykiskt våld som andra våldsformer. Det går att koppla till vårt teoretiska begrepp normaliseringsprocessen där Lundgren (2012) förklarar att om våldet normaliseras blir det svårare för utomstående att identifiera det psykiska våldet. I en studie belyser Karakurt och Silver (2013) att följderna av att ha varit utsatt för psykiskt våld är lika skadligt som symptomen som uppstår av fysiskt våld därför är det viktigt att kunskapen fördjupas om psykiskt våld och effekterna som det för med sig på hälsan hos den våldsutsatta. Utifrån detta kan det leda till att psykiskt våld inte prioriteras i samma utsträckning vilket kan riskera att de våldsutsatta inte får det stöd eller den hjälp dom är i behov av. Det är därför viktigt att öka kunskapen och medvetenheten om

psykiskt våld i samhället. Detta kan innebära att de våldsutsatta upplever att omgivningen har ökad förståelse för deras våldssituation och inte förminskar deras erfarenheter som relationsbråk eller konflikter.

Resultatet visar på att verksamheterna erbjuder både enskilt samtalsstöd och i en verksamhet erbjuds även samtalsstöd i grupp. Vidare visar resultatet att det erbjuds skyddat boende i kommunal regi och att det finns en gruppverksamhet för vuxna våldsutsatta. När det gäller i vilken grad stödinsatserna uppfyller de psykiskt våldsutsattas behov varierar det. Generellt sett uppfyller deras stödinsatser behoven men det finns gånger då stödinsatserna som erbjuds inom socialtjänsten kanske inte räcker till utan att man behöver samordna med insatser från andra aktörer för att uppfylla behoven.

Utifrån detta visar det vikten av att en fungerande samordning med både externa och interna samverkanspartners är en förutsättning som behöver fungera i verksamheterna. Detta kan förstås utifrån organisationsteorin där Forsell och Ivarsson Westerberg (2007) förklarar att samordning är en viktig del eftersom det handlar om hur olika delar inom organisationen kan arbeta för att tillsammans uppnå gemensamma mål. Resultatet visar att samordning kring insatser mellan socialtjänsten och andra aktörer är en viktig förutsättning för att de våldsutsatta ska få det stöd de behöver särskilt när insatser inom socialtjänsten inte räcker till. Detta går att koppla till Ekströms (2016) avhandling där det framgår det att tillgången på möjliga stödinsatser kan få konsekvenser för socialarbetarnas handlingsutrymme och att socialarbetarna är beroende av vilka tjänster som finns att tillgå och det kan vara så att dom befintliga insatserna inte är anpassade eller lämpliga för kvinnans behov. Utifrån detta påverkar handlingsutrymmet att stödet inte enbart styrs av formella riktlinjer utan även av organisatoriska faktorer som resurser. Resultatet indikerar på att socialtjänsten försöker underlätta den våldsutsattas situationen och utifrån det framkommer att en allians och professionellt förhållningssätt tas i beaktning genom att socialtjänsten visar förståelse för att det kan vara en utmanande situation för den våldsutsatta eftersom det kan väcka mycket olika känslor av att få kontakt med våldet. Det kan därför underlätta att ha samordnade insatser om behovet finns och att man ibland får möjlighet att träffa sina olika kontakter samtidigt. Detta kan även få konsekvenser eftersom tillgången till insatser och samverkansmöjligheter kan variera mellan verksamheter och i olika kommuner kan det innebära att den våldsutsatta inte enbart får det stöd utifrån sina behov utan även från vilka organisatoriska resurser som finns tillgängliga inom deras kommun.

8.2 Vilka utmaningar upplever socialarbetare i socialtjänstens arbete med det stöd och hjälp som erbjuds?

Resultatet visar att i vissa verksamheter är samverkan mellan socialtjänstens verksamheter en utmaning att få till. Det är en utvecklingspunkt som behöver vara fungerande eftersom samverkan utgör en stor del i socialarbetarnas arbete. Att ha en fungerande samverkan underlättar arbetet i kontakten med andra interna och externa instanser men även att samordna insatser för den våldsutsatta eftersom många av de psykiskt våldsutsatta kvinnorna ofta har kontakter med flera olika aktörer inom socialtjänsten. Att resultatet visar att

samverkan kan brista inom socialtjänsten oroväckande eftersom samverkan och samordning enligt Forsell och Ivarsson Westerberg (2007) är en central del inom organisationsteori där samverkan i grunden handlar om hur människor, grupper och organisationer samarbetar och organiserar sitt arbete. Iliffe och Steed (2000) beskriver hur många socialarbetare upplever att de tar på sig större ansvar än vad som är rimligt inom sitt arbete. När samverkan inte fungerar och ansvarsområden blir otydliga så kan det leda till att professionella tar på sig ett större åtagande än vad som egentligen ingår i deras arbetsuppgifter. Ur ett organisationsteoretiskt perspektiv kan detta förstås som att individer försöker kompensera för brister i organisationens struktur eller kommunikation. När samverkan och samordning inte fungerar effektivt riskerar ansvaret att i högre grad hamna på enskilda anställda. Detta kan leda till ökad belastning och en känsla att behöva ta ett större ansvar i arbetet (Forsell & Ivarsson Westerberg, 2007). Organisationsteori används alltså i studien för att skapa förståelse för hur organisatoriska strukturer, arbetsfördelning och samverkan påverkar arbetet med psykiskt våld i nära relation. Genom organisationsteori blir det möjligt att analysera hur olika verksamheters rutiner och resurser kan underlätta eller försvåra stödet och bemötandet till våldsutsatta individer.

Det framgår i resultatet att resurser är av stor vikt för deltagarna och att resursbrist nämns som en utmaning för att kunna erbjuda bästa möjliga hjälp till det våldsutsatta kvinnorna. Deltagarna beskriver att resursbristen utgör att man inte hinner träffa de våldsutsatta kvinnorna lika ofta som man vill och bidrar även till att arbetsbelastningen är för hög. Ekströms (2016) avhandling belyser att det inte finns tillräckliga förutsättningarna till att kunna erbjuda och tillgodose den hjälp som de våldsutsatta behöver. Otillräckliga resurser påverkar både anställda och organisationens arbete i helhet. Många anställda upplever då att de måste ta ett större ansvar och att arbetsbelastningen blir ökad (Ekström, 2016). Ur ett organisationsteoretiskt perspektiv kan detta förstås som att organisatoriska förutsättningar som exempelvis resurser påverkar hur arbetet genomförs i praktiken. När resurserna inte är tillräckliga kan medarbetare behöva anpassa sitt arbetssätt och i vissa fall kompensera för de begränsningar som finns i organisationen. Resursbrist kan ur ett organisationsteoretiskt perspektiv skapa utmaningar i organisationens dagliga arbete och för alla anställda i verksamheten (Forsell & Ivarsson Westerberg, 2007).

Resultatet visar på att det ser väldigt olika ut med rutiner inom deltagarnas verksamheter. Med mindre rutiner och mindre tydlighet i arbetet så blir det mer ansvar på de enskilda anställda att själva tolka hur arbetet ska utföras. Lundberg (2021) menar att rutiner hjälper och att tydliga administrativa rutiner kring att prata och fråga om våld ökar möjligheten att både hitta och hjälpa våldsutsatta. Detta går att koppla till organisationsteorin då rutiner är en viktig del inom en verksamhet eftersom det skapar struktur och förutsägbarhet. Ur ett organisationsteoretiskt perspektiv så kan rutiner förstås som ett sätt att säkerställa att arbetsuppgifter blir utfärdade på ett rättssäkert sätt och att det blir tydligare hur olika situationer ska hanteras (Forsell & Ivarsson Westerberg, 2007). Att det inte finns tydliga rutiner som de anställda har god koll på och följer ses ur ett organisationsteoretiskt perspektiv som en spänning mellan organisationens formella struktur och det praktiska arbetet som utförs av de enskilda anställda. När förbestämda rutiner inte överensstämmer med hur

organisationen arbetar så skapar det en osäkerhet och kan medföra att anställda inte arbetar i organisationens riktlinje.

Ur ett gräsrotsbyråkratiskt teoriperspektiv så ses handlingsutrymmet som centralt och det styrs av hur organisationen och dess rutiner fungerar (Lipsky, 2010). Deltagarna menar att det skiljer sig mycket med hur rutinerna i verksamheten ser ut. Det påverkar hur organisationen fungerar och påverkar anställdas arbete och handlingsutrymme. Med mycket handlingsutrymme inom en organisation där rutiner är väldigt otydliga kan det tolkas som en frihet för de anställda men samtidigt som en brist i likvärdigheten. Rutiner säkerställer tydlighet och effektivitet men får inte ta över gräsrotsbyråkraters möjlighet att tolka och anpassa. Ett gräsrotsbyråkratiskt perspektiv visar på att handlingsutrymmet i kombination med en organisations begränsningar påverkar arbetet i praktiken.

8.3 Vilka strategier beskriver deltagarna att man inom socialtjänsten använder för att hantera utmaningar som kan uppstå i stödarbetet till de psykiskt våldsutsatta kvinnorna?

Extern handledning går att tolka som en viktig och värdefull strategi för socialarbetarna i utmanande situationer och är en central resurs i arbetet. Handledning är hjälpsam eftersom den bidrar med möjlighet till utveckling i socialarbetarnas yrkesroller samt som en strategi för att hantera utmaningar som man möter i arbetet med våldsutsatta. Extern handledning medför utrymme att diskutera och ventilera svåra ärenden eller tunga saker man varit med om. Detta bidrar till att socialarbetare kan bli tryggare i utmanande situationer eftersom man har möjlighet att lära sig nya arbetssätt och strategier på externa handledningen. Resultatet visar på att det skiljer sig hur mycket tid man får till handledning varje månad inom verksamheterna. Utifrån teorin gräsrotsbyråkrati menar Lipsky (2010) att handlingsutrymmet ses som nödvändigt i samhället då arbetet inom den offentliga sektorn är svårt och komplext och därför kan det inte styras helt av regler. Vilket i sin tur kan förstås som att handledning blir ett stöd för socialarbetarnas handlingsutrymme. Eftersom arbetet med våldsutsatta innebär komplexa och emotionellt krävande situationer bidrar handledning till ett sätt att reflektera kring sina bedömningar och beslut. Tillgången till handledning kan därmed påverka socialarbetarens trygghet i hur de använder sitt handlingsutrymme i praktiken. Arbetar man i en kommun som har brist på handledning kan det innebära att socialarbetare får svårare att veta hur man ska hantera sitt handlingsutrymme i situationer som är utmanande. Det kan innebära att man kanske inte har samma möjlighet att bolla situationerna med någon då man i vissa kommuner bara är en eller två som arbetar inom enheten. I förlängningen kan det få konsekvenser för de våldsutsatta klienterna eftersom socialarbetares möjligheter till tillgång på handledning kan påverka hur de tolkar och hanterar komplexa ärenden och vilket kan påverka bedömningarna som görs och därmed stödet de våldsutsatta får.

9. Slutsatser

Syftet med studien var att undersöka vilka utmaningar socialarbetare upplever i arbetet med att stödja kvinnor som utsatts för psykiskt våld i nära relation. Vidare syftar studien till att undersöka vilka strategier som används för att hantera utmaningarna i deras arbete med stödinsatser. Sammanfattningsvis visar resultaten att psykiskt våld är en komplex och svårdefinierad våldsform vilket försvårar både identifieringen och bedömningen av våldsutsattheten. Eftersom psykiskt våld inte lämnar några fysiska tecken krävs det att socialarbetarna har hög kompetens, erfarenhet och besitter ett professionellt förhållningssätt för att kunna synliggöra och förstå de våldsutsatta kvinnornas situation. En utmaning är att många psykiskt våldsutsatta kvinnor inte själva identifierar sig som utsatta eller har förmågan att förstå att det är psykiskt våld man är utsatt för. Detta kan fördröja att insatser sätts in och försvåra ett tidigt stöd. Arbetet kräver att man som socialarbetare behöver vara extra ödmjuk, förstående och ha tålamod gentemot klienten. Det visar på hur viktigt det är att socialarbetarna använder sig av ett professionellt förhållningssätt. Även användningen av strukturerade bedömningsverktyg som FREDA farlighetsbedömning och FREDA beskrivningen framstår som en strategi i att synliggöra våldet och bedöma risker. Ytterligare en slutsats är att organisatoriska faktorer som resursbrist och en hög arbetsbelastning påverkar socialarbetarens förutsättningar i arbetet. Begränsade resurser kan minska möjligheten till att kunna träffa klienterna så ofta som socialarbetarna vill och därmed kan också ett tillräckligt omfattande stöd till de våldsutsatta begränsas. Sammanfattningsvis visar studien att arbetet med psykiskt våldsutsatta kvinnor kräver en kombination av individuell kompetens och organisatoriska resurser. Förutsättningarna i verksamheterna såsom extern handledning, resurser och arbetsverktyg som kan underlätta förståelsen för psykiskt våld hos de våldsutsatta kvinnorna har en stor betydelse för socialarbetarnas möjligheter till att tillgodose de våldsutsatta kvinnornas stödbehov.

9.1 Förslag till framtida forskning

Utifrån studiens resultat framkommer det ett behov av fortsatt forskning kring social arbetares arbete med att stödja personer utsatta för psykiskt våld i nära relation. Psykiskt våld i nära relation är ett komplext och svår identifierat våld, vilket skapar behov av ytterligare kunskap kring hur man ska hjälpa våldsutsatta och vilka arbetssätt och stödinsatser som upplevs som hjälpsamma.

Framtida forskning skulle kunna fokusera på att komplettera denna typ av forskning med studier som inkluderar de psykiskt våldsutsatta och deras erfarenheter av stöd och hjälpinsatser för att få ett helt annat perspektiv. Genom att få psykiskt våldsutsatta människors perspektiv så skulle det kunna bidra med kunskap och erfarenheter som professionella inte har möjlighet att se eller helt förstå.

Vidare hade det varit relevant och intressant att genomföra studier riktat mot tydliga målgrupper och fokusgrupper för att få ett annat synsätt och få undersöka hur faktorer som

kön, ålder, etnicitet och ekonomisk bakgrund påverkar individens erfarenheter av psykiskt våld och möjligheter till att få stöd.

Att använda flera fokusgrupper hade kunnat stärka studiens trovärdighet genom att jämföra olika perspektiv och synliggöra både likheter och skillnader mellan gruppernas erfarenhet.

Det hade kunnat bidra till en djupare förståelse för vilka utmaningar som finns i arbetet med psykiskt våld och hur stödet till våldsutsatta kan utvecklas.

10. Referenslista

Agevall, C. (2012). *Våldet och kärleken : våldsutsatta kvinnors begripliggörande av sina erfarenheter*. Department of Sociology of Law, Lund University.

Barman, L., & Weurlander, M. (2024). Tematisk analys. I A. Fejes & R. Thornberg (Red.), *Handbok i kvalitativ analys*. (4 uppl., s.38-55). Liber.

Beck, J. G., McNiff, J., Clapp, J. D., Olsen, S. A., Avery, M. L., & Hagedwood, J. H. (2011). Exploring Negative Emotion in Women Experiencing Intimate Partner Violence: Shame, Guilt, and PTSD. *Behavior Therapy*, 42(4), 740-750.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0005789411000542?via%3Dihub>

Braun, V., & Clarke, V. (2021). *Thematic analysis: a practical guide*. SAGE.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (Tredje upplagan). Liber.

Brå. (2024). *Brott i nära relation*. (2024:4).

https://bra.se/download/18.63eed38e192716a4afc1536/1728997063093/2024_4-Brott-i-nara-relation.pdf

Dutton, M. A., & Goodman, L. A. (2005). Coercion in Intimate Partner Violence: Toward a New Conceptualization. *Sex Roles*, 52(11–12), 743–756. <https://doi.org/10.1007/s11199-005-4196-6>

Ekström, V. (2016). *Det Besvärliga Våldet : Socialtjänstens Stöd till Kvinnor Som Utsatts För Våld I Nära Relationer*. (1st ed.). Linköpings Universitet.

Ekström, V. (2015). Violence against women-social services support during legal proceedings. *European Journal of Social Work*, 18(5), 661–674.
<https://doi.org/10.1080/13691457.2014.951600>

Enander, V., & Nilsson, M. (2019). Socialtjänstens ansvar. I HG. Heimer, A. Björck, U. Albért & Y. Haraldsdotter (Red.), *Våldsutsatta kvinnor- samhällets ansvar* (Fjärde upplagan).

Eriksson-Zetterquist, U., & Ahrne, G. (2022). Intervjuer. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (3 uppl., s. 56-78). Liber.

Forssell, A., & Ivarsson Westerberg, A. (2007). *Organisation från grunden* (1. uppl.). Liber.

Hammerin, A. (2010). *Anställda reflekterar över individ- och familjeomsorgens organisering av stöd till kvinnor utsatta för våld – Gotlands kommun*. Rapport 2010:5. Kalmar: Fokus.

Helmersson, S. (2017). *Mellan systemskap och behandling : omförhandlingar inom ett förändrat stödfält för våldsutsatta kvinnor*. Socialhögskolan, Lunds universitet.

Iliffe, G. & Steed, L. G. (2000). Exploring the Counselor's Experience of working with perpetrators and survivors of domestic violence. *Journal of Interpersonal Violence*. 15(4), 393–412. <https://doi.org/10.1177/088626000015004004>

Isdal, P. (2001). *Meningen med våld* (1 uppl., s.33-68). Gothia.

Karakurt, G., & Silver, K. E. (2013). *Emotional Abuse in Intimate Relationships: The Role of Gender and Age*. *Violence & Victims*, 28(5), 804–821. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC3876290/pdf/nihms419073.pdf>

Kunskapsguiden. (2025). *Socialtjänstens ansvar för personer som är utsatta för våld i nära relationer*. <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/vald-och-fortryck/vald-i-nara-relationer/socialtjansten-och-vald-i-nara-relationer/socialtjanstens-ansvar/>

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (Tredje upplagan) Studentlitteratur.

Liang, B., Goodman, L., Tummala-Narra, P., & Weintraub, S. (2005). A Theoretical Framework for Understanding Help-Seeking Processes Among Survivors of Intimate Partner Violence. *American Journal of Community Psychology*. 36(1/2), 71–84.
<https://doi.org/10.1007/s10464-005-6233-6>

Lipsky, M. (2010). *Street-level bureaucracy : dilemmas of the individual in public services* (30th anniversary expanded ed.). Russell Sage Foundation.

Lundberg, L., & Bergmark, Å. (2021). Self-perceived competence and willingness to ask about intimate partner violence among Swedish social workers. *European Journal of Social Work*, 24(2), 189–200. <https://doi.org/10.1080/13691457.2018.1540970>

Lundgren, E. (2012). *Våldets normalisering och andra våldsförståelser*. Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige ROKS. Lagrell information.

Moser Hällén, L., & Sinisalo, E. (2018). Vad är mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer? I L. Moser Hällén & E. Sinisalo (Red.), *Våld i nära relationer : socialt arbete i forskning, teori och praktik* (Första upplagan). Liber.

Münger, A-C. (2009). *Att förebygga och förhindra mäns våld i nära relationer inom Östergötlands län: Kvinnors upplevelser och erfarenheter av uppbrottsprocessen - en kunskapsöversikt och en intervjustudie av kvinnors egna berättelser om sitt uppbrott*.

Nationellt centrum för kvinnofrid. (2025). *Våldets uttryck och mekanismer*.
<https://www.uu.se/centrum/nck/kunskapsbank-om-vald/fakta-och-forskning-om-vald/valdets-uttryck-och-mekanismer>

Perlinski, M., Blom, B., & Morén, S. (2013). Getting a sense of the client: Working methods in the personal social services in Sweden. *Journal of Social Work : JSW*, 13(5), 508–532.
<https://doi.org/10.1177/1468017311435047>

ROKS: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige. (u.å). *Normaliseringsprocessen*. <https://roks.se/om-vald/nar-valdet-pagar/normaliseringsprocessen>

Socialstyrelsen. (2022). *Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m.m.*
<https://www.socialstyrelsen.se/contentassets/6c7c93da93594dac963298b3b0f03a92/2022-6-7967.pdf>

Socialstyrelsen. (2023a). *Våld in nära relationer: Handbok för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården.* (2023-6-8592).
<https://www.socialstyrelsen.se/contentassets/bb05e4b5d0f44f109aad76fd041308e0/2023-6-8592.pdf>

Socialstyrelsen. (2023b). *Våld i nära relationer: Stöd till beslutsfattare och personal i hälso- och sjukvården och tandvården.*
<https://www.socialstyrelsen.se/contentassets/4379c9174e364da8802d8d1ebeb9f7bc/2025-5-9569.pdf>

Socialstyrelsen. (2024). *Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld.*
<https://www.socialstyrelsen.se/contentassets/7bd4e98596524fdbba37046816e097bc/2021-11-7607.pdf>

Vetenskapsrådet. (2024). *God forskningssed.* Stockholm. Vetenskapsrådet.
<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forskningssed-2024.html?tag=Utbildningsvetenskap>

Von Schantz Lundgren, I. (2011). Det regionala Kvinnofridsprojektet i Dalarnas län. En kartläggande studie. Slutrapport. Arbetsrapport 2011:9. Falun: Högskolan Dalarna

World Health Organisation. (2013). *Responding to intimate partner violence and sexual violence against women.* (WHO/RHR/13.10).
<https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/7685869e-cd94-4a24-aaaa-4245f89482b7/content>

World Health Organisation. (25 mars 2024). *Violence against women.*
<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

Informationsbrev (Bilaga 1)

Hej! Vi heter Amina Lindberg och Jesper Lindgren Gysenius och är socionomstudenter vid Umeå universitet. Nu under vårterminen skriver vi vårt examensarbete på kandidatnivå som är en del av vår socionomutbildning. Vår studie syftar till att undersöka vilka utmaningar socialarbetare upplever i arbetet med att stödja kvinnor som utsatts för psykiskt våld i nära relation. Vidare syftar studien till att undersöka vilka strategier som används för att hantera utmaningarna i deras arbete med stödinsatser. I denna studie kommer vi att intervjua socialsekreterare som arbetar med detta inom flera olika kommuner.

Vi kommer att genomföra kvalitativa semistrukturerade intervjuer med socialsekreterare som arbetar med ärenden som berör våldsutsatta kvinnor i nära relation. Intervjuerna kommer att handla om vilka utmaningar socialarbetare som arbetar med psykiskt våldsutsatta kvinnor i nära relation upplever i sitt arbete med att stödja de utsatta kvinnorna samt handla om vilka utvecklingsmöjligheter som finns i arbetet med stödinsatserna som ges.

Intervjun kommer att i samråd med deltagare genomföras antingen på plats eller på teams och tar ca 45 minuter. När som helst under intervjun har du som medverkar rätt att ställa frågor eller att avbryta din medverkan. Vill du inte svara på alla frågor under intervjun är det helt okej att inte göra det. Innan intervjun äger rum kommer du att få skriva på en samtyckesblankett. Intervjun kommer att spelas in och transkriberas. Om du önskar kommer du att få tillgång till det transkriberade materialet.

All information du lämnar kommer att behandlas säkert och förvaras på Umeå Universitets Microsoft Teams dit endast vi ansvariga studenter och vår handledare har tillgång. När uppsatsen är färdigskriven och godkänd kommer uppsatsen att publiceras på Digitala Vetenskapliga Arkivet (DIVA) vilket är ett elektroniskt vetenskapligt arkiv för alla svenska högskolor/universitet. När uppsatsen är publicerad kommer ljudfil och transkriberingen från intervjun att raderas. Det publicerade arbetet kommer att skrivas på ett sätt så att du förblir anonym och att ingenting kan härledas till dig som enskild person.

Tack för att du väljer att ställa upp på en intervju i vårt examensarbete.

Har du frågor eller funderingar, tveka inte att kontakta oss.

Amina Lindberg: xxx-xxxxxxx, mail: xxxxx

Jesper Lindgren Gysenius: xxx-xxxxxxx, mail: xxxxx

Intervjuguide (Bilaga 2)

- Välkomnande och presentation av oss studenter och studien.
- Syftet med studien var att undersöka vilka utmaningar socialarbetare upplever i arbetet med att stödja kvinnor som utsatts för psykiskt våld i nära relation. Vidare syftar studien till att undersöka vilka strategier som används för att hantera utmaningarna i deras arbete med stödinsatser.
- Vi behöver ditt samtycke för att du ska kunna delta i studien.
- Vi har planerat att spela in intervjun samtycker du till det?
- Intervjun kommer att ta ca 45 minuter.
- Om du vid något tillfälle under intervjun känner att du vill avbryta eller ta en paus så är det bara att säga till.
- Du är anonym i arbetet och det du säger i intervjun kommer inte att kunna härledas till dig
- Har du några frågor innan vi börjar med intervjun?

Uppvärmningsfrågor

- Vill du börja med att berätta lite om din yrkesroll och dig själv?
- Hur skulle du definiera psykiskt våld? (egen definition av begreppet?)

Intervjufrågor

1. Hur arbetar man på socialtjänsten med psykiskt våldsutsatta kvinnor i nära relation:
  - Hur ser arbetet med våld i nära relation ut inom er verksamhet?
  - Skiljer sig arbetets sätt åt beroende på vilket våld man varit utsatt för?
  - I vilken utsträckning inkommer ärenden som enbart rör kvinnor som utsatts för psykiskt våld?
  - Hur ser uppdelningen ut inom eran avdelning? Arbetar alla anställda med alla typer av vålds ärenden som inkommer eller finns det viss personal som arbetar med vissa våldsärenden?
  - Finns det rutiner gällande ärenden som berör kvinnor som utsatts för psykiskt våld i nära relation? Om ja, hur används dessa rutiner?
  - Anser du att dessa rutiner fungerar eller anser du att rutinerna behöver förbättras eller förändras?
  - Hur pratar ni om ärendena inom arbetsgruppen? Har ni handledning, samråd och hur går det till?
  - Hur arbetar du för att skapa ett professionellt förhållningssätt gentemot kvinnorna som utsatts för psykiskt våld i nära relation?
  - Hur arbetar du för att skapa förtroende i mötet med kvinnorna som utsatts för våld?
  - Hur hanterar du emotionella påfrestningar av arbetet med kvinnor som utsatts för psykiskt våld i nära relation?

2. Vad för utmaningar kan identifieras i arbetet med det stöd och den hjälp som erbjuds:
  - Vilka utmaningar möter du i arbetet med psykiskt våldsutsatta kvinnor i nära relationer?
  - Vilket stöd kan ni på socialtjänsten erbjuda kvinnor som blivit utsatta/utsätts för psykiskt våld?
  - Upplever du att de som utsätts/har utsatts får det stöd och hjälp de är i behov av?
  - Har du identifierat något som kan förbättras i arbetet med stödet och hjälpen ni erbjuder till psykiskt våldsutsatta kvinnorna?
  - Upplever ni att ledningen eller organisationens ramar påverkar er möjlighet till att kunna utföra ert jobb på bästa sätt? - Om ja, på vilket sätt? Ekonomiska medel/budget? Tidspress/resursbrist?

3. Vilka strategier beskriver deltagarna att man inom socialtjänsten använder för att hantera utmaningar som kan uppstå i stödarbetet till de psykiskt våldsutsatta kvinnorna:
  - Vilka strategier använder ni er av i stödarbetet för att hantera utmaningar i arbetet med psykiskt våld?
  - Vilka typer av utmaningar upplever du kan finnas i ert stödarbete?
  - Vad tror du är orsakerna till att dessa brister uppstår?
  - Vilka arbetssätt eller strategier använder ni för att försöka förbättra stödet?